

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΕΟ - ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

A.M. 2003028

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΟΥΛΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην κα. Καθηγήτρια Φωτεινή Αργυροπούλου που μου έδωσε την δυνατότητα να πραγματοποιήσω την πτυχιακή μου και τον πολύτιμο χρόνο που διέθεσε για την πραγματοποίηση της εργασίας .

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω και την υπεύθυνη για το συμβούλιο ένταξης μεταναστών του δήμου Καλαμάτας κα. Λιάππα Χρυσή για τη συνέντευξη που μας παραχώρησε καθώς και την προώθηση του ερωτηματολογίου στους υπευθύνους φορείς.

Τέλος θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την στήριξη και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει λάβει παγκόσμιες διαστάσεις. Προβλήματα όπως οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, οι πολιτικές αναταραχές και οι περιβαλλοντικές καταστροφές ωθούν πολλούς ανθρώπους να εγκαταλείψουν τη χώρα προέλευσης τους, να μετακινηθούν και να εγκατασταθούν σε άλλες χώρες. Η Ελλάδα έχει γίνει χώρα υποδοχής μεταναστών ήδη από τη δεκαετία του '90.

Όπως δείχνει και η διεθνής εμπειρία στον τομέα της μετανάστευσης, στις χώρες υποδοχής, όπως είναι η Ελλάδα, δημιουργούνται δημογραφικές μεταβολές και επηρεάζεται η τοπική κοινωνία. Η τοπική αυτοδιοίκηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχημένη ένταξη των μεταναστών.

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να μελετήσει το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στη μεταναστευτική πολιτική, εστιάζοντας στην Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας.

Προηγήθηκε θεωρητική ανασκόπηση των θεωριών περί μετανάστευσης και των στοιχείων που αφορούν τους μετανάστες στην Ελλάδα.

Διαπιστώθηκε ότι οι δήμοι χρειάζεται να συνεργασθούν περισσότερο με άλλους φορείς για τα θέματα της ενημέρωσης και της οργάνωσης και είναι απαραίτητη η δημιουργία Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών σε όλους τους δήμους.

Η Ελλάδα χρειάζεται να διαμορφώσει μία πληρέστερη μεταναστευτική πολιτική στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα μεταναστευτικά ρεύματα του παρόντος και του μέλλοντος.

Λέξεις κλειδιά: Ένταξη, Ενσωμάτωση, Τοπική αυτοδιοίκηση ; Μετανάστευση

Abstract

Greece has become a host country of immigrants since the late 1980s. As the international experience in the field of migration shows, in host countries, such as Greece, demographic changes take place and institutional structures change. Local governments play an important role in the successful integration of migrants. However, the study of local interventions, in this regard, is mainly in primary stage and this work contributes to this study.

We begin with a theoretical review of immigration theories and data on immigrants in Greece. We focus in Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας

We conclude that municipalities need to cooperate more with other organizations to succeed better results. Setting up immigrant office within municipalities is required. However, the findings of the research show that municipalities are good enough in providing health and social services to all types of immigrants.

Key words: Integration, Assimilation, Local Governments, Immigration,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛ
Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη.....	4
Abstract.....	5
Περιεχόμενα.....	6
Κατάλογος πινάκων, γραφημάτων, εικόνων.....	7
Συνομογραφίες.....	8
Εισαγωγή.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	11
1.1. Το φαινόμενο της μετανάστευσης.....	11
1.2. Διεθνής μετανάστευση.....	12
1.3 Βασικά αίτια μετανάστευσης.....	13
1.4. Κατηγοριοποίηση μεταναστών.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	18
2.1. Η Ελλάδα απο χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής.....	18
2.2. Ο «χάρτης» των 557.476 νόμιμων μεταναστών στην Ελλάδα.....	20
2.2.1. Τα προηγούμενα χρόνια.....	21
2.2.2. Οι εθνικότητες.....	22
2.2.3. Οι άδειες.....	23
2.3. Μεταναστευτική πολιτική.....	24
2.3.1. Η πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση.....	28
2.4. Η νομοθεσία που ισχύει στην Ελλάδα.....	30
2.5. Πολιτική του ελληνικού κράτους για τη μετανάστευση.....	32
2.6. Πολιτικές μετανάστευσης και Ευρωπαϊκή Ένωση.....	33
2.7. Οι συνέπειες στη μεταναστευτική πολιτική.....	33
2.8. Προτάσεις μεταναστευτικής Πολιτικής.....	34
2.9. Προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μεταναστευτική πολιτική.....	35
2.10. Ο κοινωνικός αποκλεισμός των μεταναστών.....	36
2.10.1. Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού.....	36
2.10.2. Θεμελιώδεις αιτίες.....	37
2.10.3. Κοινωνικά ευπαθείς ομάδες.....	38
2.11. Η μετανάστευση ως δημογραφική συνιστώσα του πληθυσμού της Ελλάδας.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ.....	41
3.1. Πολιτικές ένταξης μεταναστών. Ο κρίσιμος ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης.....	41
3.2. Τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών(ΣΕΜ).....	42
3.2.1. Αρμοδιότητες.....	42
3.2.2. Ο σκοπός λειτουργίας των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών.....	43
3.3. Η δευτερογενής έρευνα που πραγματοποιήσαμε.....	43
3.3.1. Η ερευνητική δράση «Ενδυνάμωση των οικονομικών μεταναστών και προσφύγων στην αγορά εργασίας».....	44
3.3.2. Η κοινωνική σχέση των Ελλήνων με τους μετανάστες.....	46
3.3.3. Τι πιστεύουν και πως βλέπουν το φαινόμενο της μετανάστευσης και των μεταναστών οι επίσημοι φορείς και οι εκπρόσωποι των μεταναστών.....	48
3.3.4. Έρευνα από το διαδίκτυο και ιστοσελίδες των Δήμων.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ.....	55
4.1. Η Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας.....	55
4.2. Το μεταναστευτικό στη Μεσσηνία.....	57
4.2.1. Απασχόληση.....	58
4.2.2. Η παράνομη μετανάστευση.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ.....	59
5.1. Το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών Δήμου Καλαμάτας.....	59
5.2. Συνέντευξη με τους υπεύθυνους του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών (ΣΕΜ) του Δήμου Καλαμάτας.....	60

Συμπεράσματα	63
Βιβλιογραφία - Πηγές.....	67
Παράρτημα	68

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ-ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ - ΧΑΡΤΩΝ

Πίνακας 2.11	40
Πίνακας 1	47
Πίνακας 2.....	47
Πίνακας 3.....	49
Πίνακας 4.....	50
Πίνακας 1	53
Πίνακας 2.....	54
Διάγραμμα 2.11.....	40
Διάγραμμα 3.3.1.....	46
Γράφημα 1.....	53
Γράφημα 2.....	54
Χάρτης 4.1.....	55

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΔΕΔΥ: Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων

ΓΕΣΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΚΕ: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών,

ΕΣΑ: Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης

ΙΜΕΠΟ: Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής

ΚΕΚ: Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΚΕΚΜΟ-ΚΟΠ: Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας - Κοινωνικής Πολιτικής

ΚΕΣΔ: Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΣΕΜ: Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών

ΥΠΕΣ: Υπουργείο Εσωτερικών

ΥΠΕΣΑΗ: Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετανάστευση είναι ένα παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο. Εκατομμύρια άνθρωποι, μεταξύ αυτών πολλά παιδιά, ήταν και είναι αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους λόγω πολέμου, ανάγκης, εξαθλίωσης, βίας ή καταστροφών της φύσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν πάντα πόλος έλξης εκατομμυρίων μεταναστών. Οι περισσότεροι από αυτούς έρχονται νόμιμα, ορισμένοι όμως όχι. Η μετανάστευση αποτελεί και ευκαιρία και πρόκληση για την Ευρώπη. Αυτό συμβαίνει γιατί επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα ολοένα και βαθύτερα βασικές πτυχές του σύγχρονου κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού γίνεσθαι και απαιτεί ποικίλες μορφές κοινωνικής παρέμβασης.

Οι μεταναστευτικές κινήσεις στο εσωτερικό των χωρών υποδοχής προκαλούν σε πολλούς πολίτες αβεβαιότητα. Αν και οι Έλληνες παραδοσιακά είναι πολύ φιλόξενος λαός και αντιμετωπίζει στην πλειοψηφία του φιλικά τους μετανάστες, μπορούν να παρατηρηθούν και προβλήματα συνύπαρξης. Σε αυτό το σημείο είναι καθοριστικός ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία μπορεί να βοηθήσει στην ομαλή ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία.

Εξ' άλλου οι νόμιμοι μετανάστες είναι απαραίτητοι για να καλύψουν τις ελλείψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εργατικό δυναμικό διότι, ο πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης γηράσκει και το ποσοστό γεννήσεων μειώνεται. Όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αναχαιτίσει την παράνομη μετανάστευση σε συνεργασία με άλλες χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης καθήκον να προστατεύει αυτούς που πράγματι ζητούν άσυλο για να διαφύγουν το διωγμό ή την σοβαρή κακοποίηση.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα πρέπει να χαράξουν μια κοινή στρατηγική, να βοηθήσουν κάθε χώρα να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρονται. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι και το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο.

Η παρακάτω εργασία προσπαθεί να ανιχνεύσει το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ομαλή ένταξη των μεταναστών γενικά στην Ελλάδα και ειδικότερα στην Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά σε γενικές έννοιες της μετανάστευσης, όπως η ανάλυση του φαινομένου, τα βασικά αίτια και η κατηγοριοποίηση των μεταναστών.

Στο δεύτερο παρουσιάζεται το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ελλάδα, η σχετική νομοθεσία, καθώς και οι πολιτικές αντιμετώπισης του, στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης αναφερόμαστε και στον κοινωνικό αποκλεισμό, που πολλές φορές στρέφεται και κατά των μεταναστών.

Στο τρίτο κεφάλαιο ασχολούμαστε με την ένταξη των μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες. Αναφερόμαστε ιδιαίτερα στα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών, που έχουν θεσπιστεί ως συμβουλευτικά όργανα με ποικίλες δραστηριότητες που αποσκοπούν να βοηθήσουν στην ομαλή ένταξη των μεταναστών

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζουμε την Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας και την κατάσταση που επικρατεί σε αυτή ως προς το μεταναστευτικό ζήτημα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παραθέτουμε τα αποτελέσματα της έρευνας μας για το μεταναστευτικό και για την ομαλή ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

1.1. Το φαινόμενο της μετανάστευσης

Η Μετανάστευση αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο διαφοροποιείται από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή κατασκευάζοντας παράλληλα και τις ιδιαίτερες στάσεις του πληθυσμού απέναντι στους μετανάστες.

Στο πλαίσιο των δυτικών κοινωνιών, η μετανάστευση αντιμετωπίστηκε αρχικά ως μια φυσιολογική μετακίνηση του πληθυσμού από ένα τμήμα της χώρας ή του κόσμου σε κάποιο άλλο, προκειμένου τα άτομα να αναζητήσουν καλύτερη τύχη και νέες ευκαιρίες και αντιμετωπίστηκε ως μια εκδήλωση της ανθρώπινης φύσης, η οποία αναζητά το νέο, το καινούργιο. Πρόκειται για ένα δυναμικό που μεταβάλλεται συνεχώς, προκαλώντας αλλαγές τόσο στις χώρες υποδοχής, όσο και στις χώρες προέλευσης.

Το φαινόμενο απέκτησε ιδιαίτερη σημασία στον 20 αιώνα και χειροτέρευσε στο 21 αιώνα, διαταράσσοντας παγιωμένες ισορροπίες στις οποίες στηριζόταν το πρότυπο του ομοιογενούς εθνικού κράτους (Κ.Ε.Σ.Δ., 2004, σ.16,) Ωστόσο, μεταναστευτικές κινήσεις ομάδων παρατηρούνται από την αρχή της ιστορίας των λαών και λαμβάνουν χώρα από μικρές σε μεγαλύτερες περιοχές, από επαρχιακές σε αστικές και από φτωχές σε πλουσιότερες (Δαμανάκης , 1993, σ.19).

Το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής ορίζει τη μετανάστευση ως << τη φυσική μετάβαση ατόμων και ομάδων από μια κοινωνία σε κάποια άλλη ή τη μεταφορά ανθρώπινου και εργατικού δυναμικού από μια περιοχή σε κάποια άλλη. >> Από τον παραπάνω ορισμό, γίνεται αντιληπτό ότι η γεωγραφική κινητικότητα αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της μετανάστευσης, αλλά το τι ορίζουμε κάθε φορά σαν μετανάστευση εξαρτάται από τις εκάστοτε κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες. (Ι.Μ.Ε.Π.Ο, 2005, σ.8).

Σήμερα με τον όρο μετανάστευση εννοούμε την οικονομική μετανάστευση, διαχωρίζοντας την έτσι από τις άλλες μορφές μετανάστευσης (όπως η προσφυγική , η ανταλλαγή πληθυσμών κ.α.).

1.2. Διεθνής μετανάστευση

Η μετανάστευση είναι ένα παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο, που εκδηλώνεται διαχρονικά. Από τα προϊστορικά χρόνια οι άνθρωποι μετανάστευαν από τον έναν τόπο στον άλλο, επιδιώκοντας τη βελτίωση της ζωής τους. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δημιουργήθηκαν από τους μετανάστες. Η ίδια η Ευρώπη γνώρισε τη μετανάστευση αρχικά στέλνοντας τους κατοίκους της στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Αυστραλία και στη συνέχεια δεχόμενη μετανάστες από άλλες χώρες. (Τσαούση, Κοινωνική Δημογραφία, 1999,σελ.136).

Πριν από τον Β Παγκόσμιο πόλεμο η Ευρώπη αποτελούσε πηγή αποστολής ανθρωπινού δυναμικού, κυρίως προς τις ΗΠΑ. Την χρονική περίοδο 1840-1914 περίπου 35 εκατομμύρια εγκατέλειψαν τις χώρες της Ευρώπης και κυρίως την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Μεγάλη Βρετανία, την Γερμανία και την Σκανδιναβία. Οι λόγοι μετακίνησης του πληθυσμού από την Ευρώπη ήταν η πληθυσμιακή αύξηση που σημειώθηκε στην Ευρώπη, η ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων, διάδοση της πληροφορίας για τις αχανείς εκτάσεις που υπήρχαν στην Αμερική και τα οφέλη των μεταναστών και διάφοροι άλλοι πολιτικοί και κοινωνικοί λόγοι(IMEMPIO).

Τις τελευταίες δεκαετίες η μετανάστευση στις χώρες της Ευρώπης αναδεικνύεται σε ζήτημα καίριας σημασίας για το δημογραφικό μέλλον, την οικονομική ανάπτυξη και για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής των χωρών της Ε. Ε.

Έτσι, χώρες αποστολής μεταναστών μετατρέπονται σε χώρες υποδοχής. Η πρόσφατη οικονομική κρίση φαίνεται να επηρεάζει το μέγεθος των μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη και να θέτουν νέα ζητήματα που σχετίζονται με την απασχόληση και την ένταξη των μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες υποδοχής και τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν για την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Το τέλος του 2 ου παγκόσμιου πολέμου, η πετρελαϊκή κρίση και η πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην ανατολική Ευρώπη αποτελούν σταθμούς στην ευρωπαϊκή ιστορία, οι οποίοι επηρέασαν τις πολιτικές μετανάστευσης και συνεχώς τα χαρακτηριστικά και το είδος των μεταναστευτικών ροών.

Το 2011 διέμειναν στην Ε. Ε. 33.3 εκατομμύρια αλλοδαποί πολίτες αριθμός που αντιστοιχεί στο 6,6 % του συνολικού πληθυσμού της. Η πλειοψηφία, τα 20,5 εκατομμύρια, ήταν πολίτες χωρών εκτός Ε.Ε., ενώ τα υπόλοιπα 12,8 εκατομμύρια ήταν πολίτες άλλων κρατών μελών της Ε. Ε. (Eurostat 1/1/2012).

1.3. Βασικά αίτια μετανάστευσης

Η ανάλυση των αιτιών που προκαλούν και εντείνουν τη μετανάστευση, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση της διαδικασίας του φαινομένου. Στο νέο διεθνές οικονομικό σκηνικό που δημιούργησε η παγκοσμιοποίηση, με χαρακτηριστικά του τη μεγαλύτερη οικονομική ανισότητα και την ανισότητα σε ευκαιρίες απασχόλησης, οι προσδοκίες για ένα καλύτερο επίπεδο διαβίωσης, οδηγούν ολοένα και περισσότερα άτομα και οικογένειες στο δρόμο της μετανάστευσης

Τα αίτια της μετανάστευσης μπορεί να είναι οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά. Ως κύριες αιτίες μετανάστευσης θεωρούνται η φτώχεια, το χαμηλό εισόδημα και η ανεργία που χαρακτηρίζουν τις χώρες αποστολής. (Ήρα Εμκε-Πουλοπουλου,1990,σ.38).

Μια ακόμη αιτία μετανάστευσης είναι οι ανάγκες ορισμένων κρατών για ειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

Ο Ο.Η.Ε. επισημαίνει ότι ένας παράγοντας που ευνοεί τη μετανάστευση είναι η πληθυσμιακή έκρηξη, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες (Χλέτσος, 2001,σελ.197).

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τη μετανάστευση είναι το ύψος των μισθών, ο χρόνος αναζήτησης εργασίας, η γεωγραφική απόσταση μεταξύ της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής κ.α (ΙΜΕΠΟ,2005,σ.12-13).

Συνοψίζοντας, οι κυριότερες αιτίες μετανάστευσης έχουν ως εξής :

- Το περιβάλλον, καθώς η γεωγραφική θέση του τόπου παραμονής πολλών φυλών δεν ευνοούσε την διαβίωση τους
- Οι φυσικές καταστροφές Οι πλημμύρες, η ξηρασία και ο παγετός που καταστρέφουν τις καλλιέργειες εξαναγκάζουν συχνά τα άτομα να μετακινηθούν για εύρεση τροφής σε πιο γόνιμα περιοχές.

- Οι πληθυσμιακές πιέσεις καθώς, η έκταση της γης δεν ήταν συχνά αρκετή για να θρέψει τον πληθυσμό ενός τόπου που ανάγκαζε πολλούς να φύγουν.
- Η θρησκευτική καταδίωξη ,λέγεται ότι είναι στην ανθρώπινη φύση η προσπάθεια του ανθρώπου να πείθει τους αλλόθρησκους και να υιοθετεί τη δική του. Ένα μεγάλο πλήθος ανθρώπων μεταναστεύει για να διατηρήσει τη θρησκευτική του ελευθερία.
- Τα πολιτικά κίνητρα. Οι μεταναστεύσεις με πολιτικά κίνητρα συναντιόνται συχνά στην εποχή μας. Πρόσφατο παράδειγμα των πολιτικών κινήτρων μετανάστευσης αποτελούν οι Έλληνες που διασκορπίστηκαν σε διάφορα μέρη της γης κατά τη διάρκεια της επτάχρονης στρατιωτικής δικτατορίας στην χώρα. Ακόμα ο εμφύλιος του 1947 όπου ένα μεγάλο πλήθος ανθρώπων μετακινήθηκε προς την σοβιετική ένωση και άλλες πρώην ανατολικές χώρες.
- Τα εργασιακά αίτια. Η έλλειψη εργασίας στον τόπο καταγωγής αναγκάζει περιστασιακά πολλά άτομα να ξενιτεύονται σε τόπους που οι ευκαιρίες απασχόλησης είναι μεγαλύτερες. Είναι και μια επίκαιρη αιτία όπου πολλοί Έλληνες νέοι φεύγουν από την Ελλάδα και αναζητούν εργασία σε άλλες χώρες του κόσμου.
- Τα οικονομικά αίτια. Πολλά άτομα μεταναστεύουν συνήθως , όταν οι οικονομικές συνθήκες απασχόλησης στην χώρα υποδοχής είναι πιο ευνοϊκές από τις συνθήκες στην χώρα αποστολής και εκτός από τις αμοιβές που είναι πιο υψηλές, παρέχονται με συμβόλαια ανάλογη εργασία, ασφαλιστική κάλυψη, οικογενειακά επιδόματα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στέγη και άλλα μέσα που δημιουργούν στον μετανάστη ασφάλεια.
- Η άνιση κατανομή εισοδήματος. Η μεγάλη οικονομική ανισότητα σε παγκόσμιο επίπεδο και η ακόλουθη ανισοκατανομή σε ευκαιρίες απασχόλησης και ευκαιρίες για ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο.
- Υπερπληθυσμός.

Η διαφορά οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής ανάπτυξης ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες και στις χώρες «περιφέρειας», σε έναν κόσμο που χαρακτηρίστηκε αυτόν τον αιώνα από τη διεθνοποίηση και την τεχνολογική ανάπτυξη, μπορούμε να πούμε ότι είναι η βασικότερη αιτία μετανάστευσης (ΙΜΕΠΟ, 2005, σ.12).

1.4. Κατηγοριοποίηση μεταναστών

Για την εξέταση του αποκλεισμού και της ένταξης των μεταναστών βασικό ζήτημα είναι η διατύπωση κάποιου κοινού ορισμού της έννοιας του μετανάστη. Τέτοιος ορισμός δεν υφίσταται στην Ε. Ε. για τους παρακάτω λόγους.

1. Κατοχή εθνικότητας της χώρας υποδοχής. Πολλοί μετανάστες δεν καταγράφονται ως μετανάστες γιατί έχουν την εθνικότητα της χώρας υποδοχής. Τέτοιες περιπτώσεις είναι των μεταναστών του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ολλανδίας, της Γαλλίας κ.α. Οι στατιστικές αποκρύπτουν την πραγματικότητα, μειώνοντας έτσι τη σημασία λήψης μέτρων ένταξης.
2. Κτήση εθνικότητας της χώρας υποδοχής. Τα περισσότερα κράτη- μέλη μετά από πέντε έτη παραμονής παραχωρούν σχετικά εύκολα την ιθαγένεια. Έτσι κάποιο ποσοστό μεταναστών δεν περιλαμβάνονται στις στατιστικές μετρήσεις.
3. «Εθνικοί μετανάστες». Όσοι ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία, όπως οι ομογενείς που κατευθύνονται στην Ελλάδα από τον Πόντο και τη Ρωσία απολαμβάνουν ειδικό καθεστώς και αντιμετωπίζονται ως μη μετανάστες. Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (2004,σ.11) ορίζει τους μετανάστες ως άτομα που για οικονομικούς, επαγγελματικούς, οικογενειακούς, προσωπικούς και άλλους λόγους εγκαταλείπουν με δική τους θέληση τη χώρα με σκοπό την αναζήτηση καλύτερης τύχης. Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου ορίζει το μετανάστη ως «πρόσωπο το οποίο μετακινείται σε δεδομένο χρόνο από ένα συγκεκριμένο μέρος της γης σε άλλο, κατά κανόνα ,όχι κάτω από ιδανικές συνθήκες». Βασικές κατηγορίες

για το Κ.Ε.Σ.Δ είναι οι οικονομικοί μετανάστες και οι εργαζόμενοι μετανάστες (Κ.Ε.Σ.Δ, 2004,σ.13).

4. Ως αλλοδαπός ορίζεται το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ιθαγένεια της χώρας όπου ζει. Ενώ η ιθαγένεια αποτελεί τη βάση της διάκρισης μεταξύ ημεδαπού και αλλοδαπού. Οι υπήκοοι κρατών-μελών ΕΕ ανήκουν σε μια δεύτερη κατηγορία αλλοδαπών. Οι διάφοροι νόμοι και τα προεδρικά διατάγματα τους αντιμετωπίζουν ευνοϊκά. Τα άτομα αυτά απολαμβάνουν τις ελευθερίες της κυκλοφορίας και τις εγκατάστασης και απαιτείται να έχουν άδεια παραμονής και εργασίας (ΚΕΣΔ,2004,σ.13-14).
5. Αλλοδαποί-υπήκοοι χωρών με τις οποίες η Ελλάδα έχει συνάψει ειδικές συμβάσεις : Πρόκειται για άτομα , το καθεστώς των οποίων ρυθμίζεται από συμβάσεις που αποβλέπουν στην ειδική μεταχείριση τους επί διαφορών θεμάτων (ΚΕΣΔ,2004,σ.14).
6. Παλιννοστούντες είναι τα άτομα που επαναπατρίζονται στη χώρα καταγωγής τους, όπως Έλληνες μετανάστες από την Ευρώπη, την Αμερική, τον Καναδά και την Αυστραλία και οι πολιτικοί πρόσφυγες (Ελληνικό Συμβούλιο για τους πρόσφυγες,2004,σ.10).
7. Με τον όρο «αιτούντες άσυλο» ορίζονται τα άτομα που έχουν καταθέσει αίτηση για άσυλο στη χώρα υποδοχής και αναμένουν την έγκριση της. Μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματος χορηγείται το «Ειδικό Δελτίο Αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωρισθεί ως Πρόσφυγας» (ελληνικό συμβούλιο, για τους πρόσφυγες, 2004.σ11) και δεν επιτρέπεται η οποιαδήποτε απομάκρυνση του από την χώρα (ΚΕΣΔ,2004,σ.14).

Η διαφορά του μετανάστη από τον πρόσφυγα, έγκειται στο γεγονός ότι ο μετανάστης συνήθως εγκαταλείπει την χώρα του εθελοντικά αναζητώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και αν αποφασίσει να επιτρέψει στην πατρίδα του θα συνεχίσει να χαίρει προστασίας της χώρας του. Από την άλλη μεριά ο πρόσφυγας που φεύγει

εξαιτίας του φόβου δίωξης λόγω των πολιτικών συνθηκών της χώρας του, δεν μπορεί να επιστρέψει.

Σήμερα πάντως, όταν κάνουμε λόγο για μετανάστες εννοούμε τους οικονομικούς μετανάστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1. Η Ελλάδα απο χώρα αποστολής μεταναστών σε χώρα υποδοχής

Το φαινόμενο της μετανάστευσης στην Ελλάδα δεν έχει απογραφεί με ακρίβεια Εκτός από τον καταγεγραμμένο και νόμιμο όγκο μεταναστών, υπάρχει και ένα πολύ υψηλό ποσοστό τους που διαμένει η εργάζεται στη χώρα παράνομα. Επομένως, είναι δύσκολο να υπάρξει κάποιος έγκυρος υπολογισμός του μεγέθους και των χαρακτηριστικών τους.

Το έτος απογραφής 2001 καταγράφηκαν 761.813 άτομα που κατοικούν στη χώρα χωρίς ελληνική υπηκοότητα και αποτελούν το 7% του πληθυσμού της χώρας Αν υπολογιστεί και το ποσοστό των μεταναστών που δεν συμπεριλήφθηκαν στις απογραφές, καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους, τότε το ποσοστό αυτό μπορεί να φτάσει και το 10%.

Αυτό σημαίνει ότι οι μετανάστες στην χώρα μας ξεπερνούν το εκατομμύριο, γεγονός που αποτελεί πρόκληση για την πολιτεία ώστε να καταφέρει να διαφυλάξει την συνοχή της άλλα και να σχεδιάσει μια αποτελεσματική πολιτική για την μετανάστευση (Χλέτσος,2005,σ.18).

Το δυναμικό που έχει εισέλθει στην χώρα μας αποτελείται από αλλοδαπούς που προέρχονται από γειτονικές, κυρίως βαλκανικές χώρες (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, κ.α), οι οποίοι αριθμούν 500.000 άτομα, από αφρικάνικες χώρες καθώς και χώρες της Ηπείρου της Αμερικής οι οποίοι ανέρχονται αριθμητικά στα 265.000 άτομα και από χώρες μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης.

Ακόμη, έχουν εγκατασταθεί μόνιμα Έλληνες ομογενείς που προέρχονται από δημοκρατίες της πρώην σοβιετικής ένωσης 100.000 άτομα και αλλοδαποί που ζήτησαν πολιτικό άσυλο στην χώρα μας (156 άτομα) (Ναζάκης ,Χλέτσος, 2001, σ.20).

Οι συνέπειες της μαζικής μετανάστευσης προς την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια είναι ποικίλες και αφορούν την οικονομία της χώρας και την αύξηση του πληθυσμού και εργατικού δυναμικού Συγκεκριμένα, η εργασία των μεταναστών (νόμιμων η μη) οι οποίοι αποτελούν φτηνή εργατική δύναμη, έχει οδηγήσει στην μείωση του κόστους παραγωγής η οποία είναι αρκετά μεγάλη σε κλάδους όπως οι κατασκευές, ο αγροτικός τομέας, ο τουρισμός κ.α.

Σημαντική, θεωρείται επίσης η συμβολή των μεταναστών στην αύξηση του πληθυσμού και κατά συνέπεια στην προσφορά εργασίας. Χωρίς τις γεννήσεις των

αλλοδαπών η Ελλάδα θα εμφάνιζε φυσική μείωση αντί για φυσική αύξηση του πληθυσμού(Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, 2001,σ.25).

Σαν αρνητική επίπτωση σημειώνεται η αύξηση της απασχόλησης στην παραοικονομία που είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη στην Ελλάδα. Αυτή η αύξηση οφείλεται στην απασχόληση των μεταναστών στον τομέα αυτό με αποτέλεσμα την απώλεια ποσών από τα ασφαλιστικά ταμεία.

Ακόμα στην γεωργική παραγωγή , η χρήση των φτηνών εργατικών χεριών των μεταναστών έχει περιορίσει τον τεχνολογικό εξοπλισμό της παραγωγής(Ναξάκης, Χλέτσος,2001, σ.34).

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, η Ελλάδα το 2015 υπολογίζεται ότι θα έχει περίπου 14.5 εκατομμύρια κατοίκους από τους οποίους τα 3 με 3.5 εκατομμύρια θα είναι αλλοδαποί, μη προερχόμενοι από την Ε. Ε. Σε αυτήν την υπόθεση, σημαντικό ρόλο παίζει η συνεχόμενη πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα στο ευρύτερο βαλκανικό περιβάλλον και η ταραγμένη κατάσταση στις πλέον χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης αναμένεται να συνεχιστεί λόγω του μεγάλου μήκους των ελληνικών ακτών και εξαιτίας αυτού της αδυναμίας επίβλεψης τους.

Η Μετανάστευση χαρακτηρίστηκε ως μια από τις μεγάλες «τεκτονικές πλάκες» που αλλάζουν την κοινωνική ανθρωπογεωγραφία του πλανήτη.

Με βάση στοιχεία του ΟΟΣΑ στις μέρες μας μετακινούνται πάνω από 200.000.000 μετανάστες, το 3% του παγκόσμιου πληθυσμού.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 90 η Ελλάδα από χώρα «εξαγωγής» Ελλήνων μεταναστών μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής.

Η μετάβαση αυτή δεν ήταν χωρίς δυσκολίες τόσο για την ελληνική πολιτεία όσο και την ελληνική κοινωνία.

Η πρώτη βρέθηκε απροετοίμαστη χωρίς προηγούμενη εμπειρία και υποδομές, ενώ η δεύτερη εμφάνισε αμυντικά, φοβικά σχεδόν αντανακλαστικά, καθώς καλούνταν να συμβιώσει αρμονικά με αλλοδαπούς με ετερογενή, σε σχέση με τα δικά της, χαρακτηριστικά.

Οι μετανάστες αποτελούν πλέον βασική συνιστώσα της κοινωνικής μας οργάνωσης, του συστήματος απασχόλησης και της αγοράς εργασίας, και συνεπώς θα πρέπει να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα εισόδου, ένταξης και ενσωμάτωσής τους με συστηματικό και διάφανο τρόπο.

Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο (Ν. 3386/2005 και οι συμπληρώσεις αυτού) έδωσε μεν μια ευκαιρία τρίτης νομιμοποίησης των ανεπίσημων μεταναστών, όμως θεωρούμε ότι δεν αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα προβλήματα που ανακύπτουν.

Ειδικότερα:

δεν αποτελεί συνιστώσα μιας συντονισμένης προσπάθειας χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής κοινωνικού χαρακτήρα. Αντίθετα, συντηρεί μια «αμυντικογενή ή αποτρεπτική λογική» προκειμένου να εξασφαλίζεται ο πολιτικός έλεγχος της μεταναστευτικής εισροής, ενώ ουσιαστικά θα έπρεπε να ρυθμίζει επαρκώς και αποτελεσματικά τις διαδικασίες διαμονής, εργασίας και κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.

ακόμη και με την πιο πρόσφατη διαδικασία νομιμοποίησης εξακολουθεί να παραμένει σε καθεστώς ανεπίσημο ή ημιεπίσημο ένας ιδιαίτερα σημαντικός αριθμός μεταναστών.

εξακολουθεί να συντηρείται το σύστημα άμεσης εξάρτησης της νομιμοποίησης ενός μεγάλου αριθμού ανεπίσημων μεταναστών με τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας σε ανειδίκευτο και ειδικευμένο προσωπικό να μεγαλώνουν.

2.2. Ο «χάρτης» των 557.476 νόμιμων μεταναστών στην Ελλάδα

Στις 557.476 ανέρχεται ο αριθμός των μεταναστών που ζουν νόμιμα στη χώρα μας. Πρόκειται για 290.044 άνδρες και 267.432 γυναίκες που είτε εργάζονται είτε τους έχει δοθεί άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς και άλλους λόγους είτε σπουδάζουν στην Ελλάδα¹.

Την ανθρωπογεωγραφία των πολιτών που προέρχονται από χώρες εκτός ΕΕ και ζουν στην Ελλάδα αποτυπώνουν τα στατιστικά στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών.

---

¹ Μπίτσικα Παναγιώτα, Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 2016.

Επικαιροποιήθηκαν στις 19 Απριλίου και σκιαγραφούν ουσιαστικά τον χάρτη της λεγόμενης νόμιμης μετανάστευσης.

Τα τελευταία χρόνια, κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης, είχε παρατηρηθεί ότι τμήμα των μεταναστών έφυγε από την Ελλάδα.

Οι συνθήκες ζωής έγιναν δυσχερείς και η λιτότητα έπληξε τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, αλλοδαπούς και Έλληνες.

2.2.1. Τα προηγούμενα χρόνια

Η τάση μείωσης του αριθμού των πολιτών από τρίτες χώρες καταγράφεται ιδιαίτερα μετά το 2011.

Από το 2014 παρατηρείται, σε σχέση με την προ του Μνημονίου περίοδο, σταδιακά μικρή αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών οι οποίοι καταγράφονται ως νόμιμα διαμένοντες στη χώρα.

Εκτιμάται ότι λόγω των εξελίξεων στο Προσφυγικό και στο Μεταναστευτικό θα υπάρξουν περισσότερες αυξήσεις στα αριθμητικά δεδομένα της νόμιμης μετανάστευσης.

Όπως αναφέρεται σε μελέτη του Εθνικού Κέντρου κοινωνικών Ερευνών(ΕΚΚΕ), σε καταμέτρηση του Υπουργείου Εσωτερικών(ΥΠΕΣ) τον Σεπτέμβριο του 2011, οι νόμιμοι μετανάστες στην Ελλάδα ανέρχονταν σε 621.178.

Δύο χρόνια αργότερα, με βάση στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών του Απριλίου 2013, ο νόμιμος πληθυσμός των μεταναστών στην Ελλάδα ήταν περίπου 405.306.

Το 2014, σύμφωνα πάντα με τα στατιστικά στοιχεία του ΥΠΕΣ έφτασαν τις 461.438 οι αλλοδαποί εκτός ΕΕ.

Τον Μάιο του 2015 καταγράφηκαν 527.264² και τον Απρίλιο του 2016 ο αριθμός των νόμιμων μεταναστών έφτασε τις 557.476.

---

² Στοιχεία ΥΠΕΣ στις 31.5.2015

2.2.2. Οι εθνικότητες

Με βάση τα επικαιροποιημένα στατιστικά στοιχεία (19 Απριλίου 2016) του Υπουργείου Εσωτερικών οι περισσότεροι μετανάστες στην Ελλάδα προέρχονται από δώδεκα, κυρίως, τρίτες χώρες.

Στην πλειοψηφία τους οι νόμιμοι αλλοδαποί προέρχονται από:

Αλβανία (387.023 άτομα),

Ουκρανία (19.595),

Γεωργία (18.334)

Πακιστάν (16.578)

Ινδία (14.357)

Αίγυπτο (12.084)

Φιλιππίνες (10.468)

Μολδαβία (9.092)

Μπαγκλαντές (6.301)

Συρία (5.799)

Κίνα (4.840)

Σερβία (2.968)

Επίσης, σχετικά μεγάλος είναι ο αριθμός μεταναστών από:

Νιγηρία (1.965)

Τουρκία (1.554) την

πΓΔΜ (1.378)

Λευκορωσία (1.348)

Καζακστάν (1.324)

Λίβανο (1.167)

Ιράν (1.101)

Αιθιοπία (1.071),

Ουζμπεκιστάν (1.033)

Σρι Λάνκα (974 άτομα)

Μαρόκο (877)

Ιράκ (832)

Ιορδανία (684)

Βραζιλία (681)

Γκάνα (613)

Ακολουθούν οι μετανάστες από Καναδά (463), Ταϊλάνδη (460), Δομινικανή Δημοκρατία (354), Αλγερία (346), Βοσνία-Ερζεγοβίνη (319), Παλαιστίνη (314), Αυστραλία (306), Κούβα (269), Ινδονησία και Νότια Αφρική (από 268), Κένυα (275), Λιβύη (235), Ιαπωνία (228), Κοσσυφοπέδιο (225), Νότια Κορέα (221), Ισραήλ (216), Κονγκό (191), Σουδάν (182), Κολομβία (179), Μεξικό (177), Αργεντινή (175), Σενεγάλη (173), Αφγανιστάν (171), Χιλή (156), Περού (142), Βενεζουέλα (131), Μαυροβούνιο και Σιέρα Λεόνε (από 125), Καμερούν (114), Τανζανία (107), Κροατία (106), Αζερμπαϊτζάν και Κιργιζία (από 101).

2.2.3. Οι άδειες

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα επίσημα στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών, 65.138 αλλοδαποί έχουν αποκτήσει άδεια διαμονής για απασχόληση, 241.165 είναι μετανάστες οικογενειακής επανένωσης (πρόκειται για τα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, δηλαδή γυναίκες και παιδιά που μεταναστεύουν ακολουθώντας τους συζύγους τους ή την οικογένειά τους αντίστοιχα). Επίσης, υπάρχουν 2.208 αλλοδαποί που βρίσκονται στη χώρα μας για σπουδές, ενώ 248.965 είναι μετανάστες άλλων κατηγοριών.

Επί του συνόλου των νομίμως διαμενόντων μεταναστών, 131.152 έχουν άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας. Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς έχουν αποκτήσει 36.097, άδεια επί μακρόν διαμένοντος έχουν 16.700 αλλοδαποί και άδεια αόριστης διάρκειας έχουν 24.747, ενώ άδεια μόνιμης διαμονής έχουν 12.641.

Οι εργαζόμενοι με άδεια εξαρτημένης εργασίας, παροχής υπηρεσιών ή έργου είναι 60.509 (σε αυτούς πρέπει να προστεθούν ακόμη 1.889 άτομα τα οποία περιλαμβάνονται στην κατηγορία «εξαρτημένη εργασία»).

Την ίδια ώρα, 841 αλλοδαποί είναι στελέχη και υπάλληλοι επιχειρήσεων, ενώ άλλοι 309 έχουν κατηγοριοποιηθεί στατιστικά ως «στελέχη εταιρειών εγκατεστημένων στην Ελλάδα (Ν. 4251/14)». Είναι αξιοσημείωτο ότι 1.078 έχουν μόνιμη άδεια διαμονής επενδυτή, ενώ ένας έχει άδεια για ανάπτυξη επενδυτικής δραστηριότητας (Ν. 3386/05, άρθρο 27).

Είναι αξιοσημείωτο επίσης ότι άδεια παραμονής για αθλητές-προπονητές έχουν 260 αλλοδαποί.

(Πηγή: Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, HeliosPlus)

2.3. Μεταναστευτική πολιτική

Οι Ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες δέχτηκαν μεγάλα κύματα μεταναστών, προχώρησαν στην διαδικασία νομιμοποίησης τους και άρχισαν να εφαρμόζουν συγκεκριμένες πολιτικές (Μουσούρου, Αθήνα, 1991, σ.126-127).

Προσπαθώντας να περιορίσουν τον αριθμό των παράνομων μεταναστών κατέφευγαν είτε σε κατασταλτικά μέτρα είτε σε μέτρα αποδοχής τους (διαδικασία νομιμοποίησης μεταναστών)..

Αυτά τα κατασταλτικά μέτρα αφορούν :

- τον έλεγχο εισόδου ενός ατόμου στην χώρα
- την δυνατότητα παραμονής του και εργασίας σε αυτή την χώρα
- και είναι κατά κύριο λόγο διοικητικά μέτρα

Όσον αφορά τον έλεγχο εισόδου των παράνομων μεταναστών πιθανόν τα αποτελέσματα να είναι επιτυχή Όμως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι λόγω της παγκοσμιοποίησης, υφίστανται κάποιες πιέσεις για μεγαλύτερη κινητικότητα των πληθυσμών Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζεται η επιτυχία των ελέγχων (Χλέτσος, Αθήνα 2001, σ.25).

Η μεταναστευτική πολιτική ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων κοινωνικών πρακτικών – σύμφωνα με δύο αναγκαίους και συμπληρωματικούς άξονες – οι οποίοι:

Ρυθμίζουν και ελέγχουν την είσοδο, τη διαμονή και την απασχόληση των μη πολιτών μιας συγκεκριμένης κοινωνίας.

Αντιμετωπίζουν τους ήδη εγκατεστημένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς σε εθνικό έδαφος (Παπαδοπούλου 2006).

Ο πρώτος άξονας αντιστοιχεί στην καθαρή «μεταναστευτική πολιτική» μιας χώρας και έχει χαρακτήρα περισσότερο «κατασταλτικό», «αστυνομικό», «αμυντικό» και «απαθητικό» και άρα αρνητικό ως προς το περιεχόμενό του. Ο δεύτερος άξονας αντιστοιχεί στις λεγόμενες «πολιτικές ένταξης» και ενσωμάτωσης που έχουν χαρακτήρα κατ'αρχήν θετικό και τείνουν να δημιουργήσουν τις νομικές και τυπικές

προϋποθέσεις σύγκλισης των μεταναστευτικών πληθυσμών με τους πολίτες μιας κοινωνίας (Παπαδοπούλου 2006).

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη στον αστικό και περιαστικό χώρο της περιφέρειας Αττικής (Παπαδοπούλου 2006) οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις διαδικασίες ένταξης των μεταναστών και προδιορίζουν τη διαμονή τους στην ελληνική κοινωνία είναι:

Νομιμοποίηση

Γλώσσα

Απασχόληση

Κατοικία

Οικογένεια

Η πολιτισμική και θρησκευτική ιδιαιτερότητα

Άτυπες κοινωνικές σχέσεις

Σύμφωνα πάντα με την έρευνα αυτή, οι μετανάστες εντάσσονται στην ελληνική κοινωνία με διαδικασίες που είναι πολύ κοντά σε αυτές που ισχύουν για τον ελληνικό πληθυσμό. Η κύρια διαφορά εντοπίζεται στην πολύπλοκη και σε πολλές περιπτώσεις αναποτελεσματική διαδικασία νομιμοποίησης, η οποία αποτελεί και το ισχυρότερο εμπόδιο στην ένταξή τους (Παπαδοπούλου 2006).

Μετά από 18 περίπου χρόνια εμπειρίας της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής μεταναστών, η ελληνική μεταναστευτική πολιτική εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από μία σχετική υστέρηση: εμφανίζεται πάντα ως αντίδραση στα γεγονότα παρά ως κατευθυντήρια δύναμη. Περιορίζεται δηλαδή σε μια αποσπασματική προσπάθεια επίλυσης προβλημάτων που έχουν ήδη παγιωθεί στην ελληνική κοινωνία (Τριανταφυλλίδου 2005). Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων που προέκυψαν λόγω της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία προτείνεται μια «νέα προσέγγιση» (Τριανταφυλλίδου 2005) στηριζόμενη στα εξής βασικά σημεία:

Ενεργητικές (pro-active) πολιτικές για την απασχόληση μεταναστών εργαζομένων στην ελληνική οικονομία (προγραμματισμό των εσωτερικών αναγκών, συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και με διεθνείς οργανισμούς, ετήσιες ποσοτώσεις μεταναστών από τρίτες χώρες).

Έμφαση στις διμερείς σχέσεις με τις χώρες προέλευσης μεταναστών (για καλύτερο προγραμματισμό της νόμιμης μετανάστευσης, διευκόλυνσης του επαναπατρισμού όσων το επιθυμούν και περιορισμό της παράτυπης μετανάστευσης).

Περιορισμό της εποχιακής μετανάστευσης.

Αναδιοργάνωση των μέτρων ελέγχου της παράνομης μετανάστευσης με έμφαση στους εσωτερικούς ελέγχους (με παράλληλο έλεγχο της ελληνικής αγοράς εργασίας γενικότερα).

Σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των πολιτών και κατοίκων και σταδιακή αλλά ταχύρρυθμη ένταξη των μεταναστών στο πολιτικό σύστημα (διευκόλυνση πολιτογράφησης για μετανάστες που διαμένουν σταθερά στην Ελλάδα για πέντε χρόνια και μερικώς 'αυτόματη' πολιτογράφηση για τη δεύτερη γενιά μεταναστών καθώς και για παιδιά που ήρθαν στη χώρα σε πολύ νεαρή ηλικία) (Τριανταφυλλίδου 2005).

Επίσης, θα πρέπει να διευκολύνεται η συμμετοχή των ομάδων των μεταναστών στους διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής με υποστήριξη από τυπικά και άτυπα κοινωνικά δίκτυα που θα λειτουργούν «ως δίκτυο ασφαλείας» (Γεωργούλας 2001).

Συγκεκριμένα:

Τοπικά κοινωνικά δίκτυα, τυπικά και άτυπα, όπως οι δημοτικοί φορείς, οι πολιτιστικοί σύλλογοι και η γειτονιά, πρέπει να γίνουν οι κύριοι φορείς άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής.

Είναι, επίσης, απαραίτητο να εφαρμοστούν στρατηγικές που θα προσφέρουν στους μετανάστες και στις μειονότητες τη δυνατότητα να συνειφέρουν με ίσους όρους στην καλή τοπική διοίκηση των πόλεών τους. Η δράση στο δίκτυο της κοινότητας πρέπει να στοχεύει στην ενθάρρυνση των πληθυσμών μεταναστών και μειονοτήτων να συμμετέχουν στην πολιτιστική, οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή.

Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των μεταναστών στο σχεδιασμό, την εφαρμογή, την αξιολόγηση και τον επανασχεδιασμό κάθε προγράμματος που τους αφορά (Γεωργούλας 2001).

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι η ελληνική μεταναστευτική πολιτική να βρίσκεται σε συντονισμό με την ευρύτερη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική στην ένταξη των μεταναστών. Η δεύτερη και τρίτη γενιά μεταναστών στην Ευρώπη, λόγω της

επίδρασης των διαφορετικών προτύπων συμπεριφοράς, περιπίπτει σε πολιτισμική σύγκρουση. Κατόπιν τούτου καθίσταται απαραίτητο ένα διαφοροποιημένο πρόγραμμα συμμετοχής. Στα ευρωπαϊκά κράτη επιδιώκεται διαφορετική μορφή ένταξης, π.χ. η Ολλανδία και η Μεγάλη Βρετανία επιθυμούν για τους μετανάστες από τις άλλοτε αποικίες τους στην Ασία και Αφρική μια «πλήρη ένταξη», επειδή οι ομάδες αυτές των μεταναστών κατέχουν την υπηκοότητα της χώρας υποδοχής (Πανταζής 2003).

Στην περίπτωση της πλήρους ένταξης των μεταναστών θεωρείται απαραίτητη η επιμόρφωση. Πιθανή ένταξη χωρίς επιμόρφωση μπορεί να δημιουργήσει στη χώρα υποδοχής κοινωνικά προβλήματα και μάλιστα λόγω μη επαρκούς προσαρμογής των «νέων» πολιτών στη ζωή της χώρας επιλογής τους. Σε κάθε περίπτωση δεν αρκεί για ένταξη στη χώρα υποδοχής η ύπαρξη θέσεων εργασίας για τους «νέους» πολίτες, επειδή μπορεί κάποιος να καλύψει πλήρως μια θέση εργασίας, μόνο αν κατέχει τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και έχει τις ειδικές ικανότητες και δεξιότητες. Γλωσσική και επαγγελματική επιμόρφωση θα αποτελεί στο μέλλον απαραίτητη προϋπόθεση για τη μετακίνηση από χώρα σε χώρα. Όσο λιγότερο ένας ενήλικος έχει επιμορφωθεί, τόσο περισσότερο θα δυσκολεύεται η επαγγελματική του δραστηριότητα (Πανταζής 2003).

Στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κράτη και στην Ελλάδα έχει αυξηθεί από τη δεκαετία του '80 ο αριθμός των μεταναστών και προσφύγων, των οποίων η ένταξη παρουσιάζει δυσκολίες, διότι αυτοί προέρχονται από χώρες με χαμηλό μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο. Οι ομάδες αυτές δεν μπορούν να ενταχθούν εύκολα, διότι δεν έχουν συνηθίσει σε δημοκρατικούς τρόπους συμπεριφοράς και γνωρίζουν από τη χώρα καταγωγής τους περισσότερο ή λιγότερο αυταρχικές μορφές συμπεριφοράς. Τα ιδρύματα της εκπαίδευσης ενηλίκων θα μπορούσαν να είναι για τους μετανάστες και πρόσφυγες οι χώροι, όπου γίνεται κατανοητή η δύσκολη οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κατάστασή τους καθώς και το τι συμβαίνει στο επάγγελμα και στην κοινωνία (Röggele 1999). Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί κατ' αρχήν μέσω κύκλων μαθημάτων για μετανάστες, που θα στοχεύουν στην ένταξη τους τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Μέχρι τώρα είναι περιορισμένες τέτοιες ευεργετικές προσφορές (π.χ. Ελληνικά για αλλοδαπούς). Στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κράτη, όσο περισσότερο συμμετέχουν οι μετανάστες στην επιμόρφωση, τόσο περισσότερο πρέπει αυτή, που σήμερα περιορίζεται σ' ένα υψηλό διανοητικό επίπεδο, να λαμβάνει υπόψη της το χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής

κατάρτισης των νέων συμμετεχόντων, να εκτείνεται σε περισσότερα κοινωνικά-πολιτισμικά στρώματα και να ανανεώνεται.

Η κοινωνική αλλαγή λόγω της μετανάστευσης απαιτεί *αλληλεγγύη, συνεργασία και εξάλειψη* στερεοτύπων, εχθρικών παραστάσεων και ρατσιστικών φαινομένων (Πανταζής 2003). Η προκύπτουσα κοινωνική περιπλοκότητα λόγω της κοινωνικής αλλαγής και ο πλουραλισμός σε όλους τους τομείς της ζωής έδωσε τη δυνατότητα σε πολλούς ανθρώπους να απελευθερωθούν από άκαμπτες δομές και αμφιλεγόμενα συστήματα κανόνων. Η κάθε είδους συνεργασία δεν μπορεί να ανακόπτεται στα σύνορα των εθνικοκρατικών συστημάτων ένταξης, αλλά απαιτεί προσανατολισμό στην ευρωπαϊκή και γενικότερα στην παγκόσμια κοινότητα. Η εκπαίδευση ενηλίκων μπορεί μέσω πολλαπλών παιδαγωγικών μέτρων να συνεισφέρει, ώστε πολιτισμικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί τρόποι σκέψης και ζωής των «γειτόνων», των «άλλων» να ανακαλύπτονται και έτσι να δημιουργείται μια στέρεη βάση αλληλεγγύης, που θα συντελέσει στο ξεπέρασμα των εθνικοκρατικών συνόρων. Η αλληλεγγύη αυτή θα βασίζεται στην προθυμία ο ένας να μαθαίνει από τον άλλο.

2.3. 1. Η πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση

Από τις πρώτες προσπάθειες για χάραξη πολιτικής όσον αφορά την μετανάστευση αποτελούσε η συνθήκη του Σένγκεν (Schengen,1985 και 1990) (Μ. Χλέτσος, Αθήνα 2001,σ.35). Μια κοινή μεταναστευτική πολιτική, η οποία δεν ψηφίστηκε από όλες τις χώρες της Ε. Ε.

Η ευρωπαϊκή ένωση βρίσκεται τα τελευταία χρόνια σε μια διαδικασία διερεύνησης, το 2007 εντάχθηκαν η Βουλγαρία, η Ρουμανία και υπάρχει προοπτική ένταξης και άλλων χωρών των Βαλκανίων. Αρχικά, το 1998 η ευρωπαϊκή επιτροπή εγκαινίασε το σχέδιο που αποσκοπούσε στη διευκόλυνση της συλλογής και της ανάλυσης των στατιστικών στοιχείων όσον αφορά στη μετανάστευση(<http://eu.europa.eu>).

Το 1999, θεσπίστηκε η συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία είχε ενσωματώσει τις πολιτικές μεταναστεύσεις στην συνθήκη για την ίδρυση της ευρωπαϊκής κοινότητας υπό τον τίτλο «Θεώρηση εισόδου, ασύλου, μετανάστευση και άλλες πολιτικές που σχετίζονται με την ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων».

Με βάση αυτή την συνθήκη η ευρωπαϊκή επιτροπή ανέλαβε την ευθύνη του τομέα της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, την ίδια χρόνια τέθηκε σε ισχύ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Ταμπαρέ της Φιλανδίας, μια νομοθετική ρύθμιση σχετικά με την μετανάστευση στην ευρωπαϊκή κοινότητα, η οποία περιλαμβάνεται στην συνθήκη του Άμστερνταμ και είχε ψηφιστεί από το 1997. Αυτή η νομοθετική ρύθμιση, ψηφίστηκε στα πλαίσια του προγράμματος για την δημιουργία χώρου ελευθερίας, δικαιοσύνης και ασφάλειας για τους μετανάστες, στις χώρες της Ε. Ε.

Τα μέτρα που θεσπίστηκαν ισχύουν για όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε., σχετικά με την μετανάστευση, αφορούν τομείς κρίσιμους για το φαινόμενο της μετανάστευσης Συγκεκριμένα, θεσπίστηκαν οι προϋποθέσεις, εισόδου και διαμονής, οι απαραίτητες διαδικασίες σχετικά με την χορήγηση αδειών παραμονής, για διαμονή μακράς διάρκειας, καθώς και για το μείζον ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης και διαμονής αλλοδαπών στις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης (<http://eu.europa.eu/>, Άρθρο 63, παράγραφοι 3 και 4).

Όσον αφορά την ένταξη μεταναστών από άλλες χώρες, οι οποίοι διαμένουν μόνιμα σε κάποιο από τα κράτη - μέλη, το συμβούλιο θέσπισε την οδηγία 2000/43/εκ και την οδηγία 2000/78/εκ (Σαμπατάκου, 2008,πίνακας4,σ.290 και <http://eu.europa.eu/>).

Αυτές οι οδηγίες είχαν σκοπό, την καταπολέμηση των διακρίσεων και των ρατσιστικών συμπεριφορών, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα Οι οδηγίες αυτές περιείχαν όρους για την είσοδο των μεταναστών στην αγορά εργασίας και όρους πρόσληψης σε κάποια επιχείρηση σε περίπτωση που πληρούνται τα απαραίτητα κριτήρια

Ακόμα ένα βασικό κομμάτι αυτών των οδηγιών είναι η αναφορά στο δικαίωμα των μεταναστών στην εκπαίδευση, στην ασφάλιση, την στέγαση και γενικότερα την κοινωνική προστασία.

Εξετάζοντας την μεταναστευτική κίνηση, είναι σημαντικό να αναφερθούμε στο φαινόμενο της οικογενειακής επανένωσης.

Δηλαδή, πολλοί μετανάστες αφού εγκατασταθούν σε μια χώρα, φέρνουν και την οικογένειά τους στην χώρα αυτή. Η ευρωπαϊκή ένωση ενέκρινε την οδηγία 2003/86/εκ, (Σαμπατάκου,2008,πίνακας4,σ.291), σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται

η είσοδος της συζύγου, των ανήλικων τέκνων οι συγγενείς εξ ' αίματος και πρώτου βαθμού (<http://www.imepo.gr>).

Επίσης, το 2004 θεσπίστηκαν προϋποθέσεις εισόδου μεταναστών με σκοπό τις σπουδές και την πολιτική ενσωμάτωση των μεταναστών (<http://ec.europa.eu>).

Ακόμα και σήμερα η μετανάστευση αποτελεί ένα ζήτημα μεγάλης σημασίας για ολόκληρη την Ευρώπη και συνεχώς διαφοροποιείται η πολιτική στάση των ευρωπαϊκών χωρών Στην παρούσα έρευνα μας ενδιαφέρει η περίπτωση της Ελλάδας και της πολιτικής που ακολουθεί, σαν μια χώρα που μέχρι πρόσφατα δεν είχε κάποια συγκεκριμένη πολιτική απέναντι στην εισροή μεταναστών στο εσωτερικό της.

2.4. Η νομοθεσία που ισχύει στην Ελλάδα

Στην Ευρώπη, στις αρχές της δεκαετίας του 90, και ενώ διαδραματιζόνταν γεωπολιτικές ανακατατάξεις στον Ευρωπαϊκό Χώρο, η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε μπει στην διαδικασία να ακολουθήσει πιο περιοριστικές πολιτικές εισόδου μεταναστών.

Γι' αυτό τα μέτρα που υιοθέτησε σχετικά με την είσοδο, παραμονή και εργασία των μεταναστών με το Ν.1975/1991 κινούνταν σαφώς σε μια αποτρεπτική, αμυντική λογική.

Ο Νόμος 1975/1991 « Είσοδος, έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις», θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι διακρίνεται από ένα αστυνομικό καθεστώς.

Βασικές αρχές που διέπουν τον Νόμο αυτό είναι :

- η απαγόρευση εργασίας όταν δεν έχει εκδοθεί άδεια εργασίας
- η απέλαση ως τιμωρία των μεταναστών
- ο περιορισμός των κινήσεων των μεταναστών για λόγους ασφάλειας του κράτους (Άρθρο 14 του Νόμου 4310 και άρθρο 26 του Νόμου 1975).

Το 1996 η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι η διαδικασία νομιμοποίησης των μεταναστών περιλαμβάνει δυο στάδια :

Το στάδιο της λευκής και το στάδιο της πράσινης κάρτας (Προεδρικό Διάταγμα, 1997).

Οι κάτοχοι της λευκής κάρτας αποκτούν δικαίωμα παραμονής στην Ελλάδα για λίγο χρονικό διάστημα και είναι υποχρεωμένοι να υποβάλουν εκ νέου αίτηση για απόκτηση της πράσινης κάρτας, ώστε να μπορέσουν να παραμείνουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην χώρα μας.

Το 2001 θεσπίστηκε νόμος που ρυθμίζει τα θέματα μετανάστευσης, απασχόλησης και εγκατάστασης των μεταναστών (Νόμος 2910/2001) με τίτλο: «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια. κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις».

Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει διατάξεις όπως :

- γενικές προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής αλλοδαπών
- είσοδο αλλοδαπών για λόγους σπουδών
- είσοδο και παραμονή αλλοδαπών για λόγους εξαρτημένης εργασίας
- άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας
- οικογενειακή συνένωση αλλοδαπών που βρίσκονται μόνιμα στην χώρα μας
- δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταναστών
- δυνατότητα πρόσβασης των ανήλικων αλλοδαπών στην εκπαίδευση

Ο στόχος του νόμου ήταν να θέσει τέρμα στο καθεστώς γενικευμένης παρανομίας μεταναστών Με τον νόμο ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις νομιμοποίησης για τους ανεπίσημους μετανάστες που βρίσκονται ήδη στην Ελλάδα και επίσης, επιτρέπεται η είσοδος μεταναστών στην Ελλάδα, αλλά μόνον εάν πρόκειται για συγκεκριμένη απασχόληση, σε συγκεκριμένο εργοδότη και μόνον εφόσον τους χορηγηθεί άδεια εργασίας. Στην ουσία, ο νόμος αυτός επιχειρεί την καταστολή της παράνομης μετανάστευσης (ΙΜΕΠΟ,2005).

Η Ελλάδα δεν είχε κάποια συγκεκριμένη πολιτική σαν χώρα, ώστε να μπορεί να στηρίξει τους μετανάστες και να κατορθώσει να λάβει μέτρα για την ενσωμάτωση τους στην ελληνική κοινωνία μέχρι το 2005. Έτσι ορίστηκε ένας νέος νόμος (N.3386/2005),ο οποίος έβαλε τα θεμέλια για μια νέα στρατηγική, όσον αφορά τους μετανάστες που διαμένουν στην Ελλάδα.

Σκοπός του νόμου ήταν να επιτευχθεί η κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών, μέσω της χορήγησης δικαιωμάτων και την διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής τους στην οικονομική κοινωνική και πολιτισμική ζωή της χώρας.

Οι δράσεις και μέτρα που λήφθηκαν είναι τα ακόλουθα :

- Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και η πιστοποίηση της γνώσης της
- Η απόκτηση γνώσεων για την ιστορία, τον πολιτισμό και τον τρόπο ζωής της ελληνικής κοινωνίας
- Ένταξη στην αγορά εργασίας
- Ενεργός κοινωνική συμμετοχή.

2.5. Πολιτική του ελληνικού κράτους για την μετανάστευση

Οι πολιτικές του Ελληνικού κράτους που αφορούν την μετανάστευση είναι:

- Το Ελληνικό κράτος πρέπει να ελέγχει και να δέχεται συγκεκριμένο αριθμό μεταναστών.

- Ο νόμος περί ποσοστώσεων πρέπει να επαναλειτουργήσει(καταργήθηκε το 1968).

- Στους νόμιμους μετανάστες οφείλει να φέρεται ανθρώπινα, σεβόμενη τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας.

- Να περιορίσει ή να εξαλείψει την εκμετάλλευση από τους ντόπιους.

- Να φροντίσει για την εκπαίδευση και την κοινωνική ασφάλιση.

- Το καλοκαίρι του 2001 η Ελλάδα προχώρησε στη νομιμοποίηση των μεταναστών παρέχοντας τους την «Πράσινη κάρτα».

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση (ΕΣΑ) χρονολογείται από το 1997,

όταν τα κράτη μέλη της ΕΕ θέλησαν να θεσπίσουν ένα σύνολο κοινών στόχων

όσον αφορά την πολιτική απασχόλησης.

Βασικός σκοπός της είναι η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας σε όλη την Ένωση.

Στο πλαίσιο της ΕΣΑ, η Επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να εξετασθούν τα ακόλουθα ζητήματα:

- Η βιώσιμη ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας.
- Η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και η μείωση της παραοικονομίας.
- Η ακριβέστερη παρακολούθηση των αναγκών της αγοράς εργασίας της Ένωσης και του ρόλου της μετανάστευσης ώστε να αντιμετωπισθούν οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού.
- Η συμβολή στη μεγαλύτερη επαγγελματική κινητικότητα των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ένωση³.

2.6. Πολιτικές μετανάστευσης και Ευρωπαϊκή Ένωση

Η κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης περιέχει τόσο μέτρα καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης συνδεδεμένη με την πολιτική ασφάλειας και τη λήψη μέτρων κατά της τρομοκρατίας, όσο και μέτρα που αφορούν τη νόμιμη μετανάστευση στις χώρες μέλη της Ε.Ε.

Η κυριότερη προσπάθεια στρέφεται στον τομέα της εναρμόνισης των πολιτικών των κρατών μελών σχετικά με τις προϋποθέσεις υποδοχής και παραμονής των πολιτών τρίτων χωρών.

2.7. Οι συνέπειες στη μεταναστευτική πολιτική

Σε όλες τις χώρες με υψηλό επίπεδο ανάπτυξης το κράτος συμμετείχε στην οικοδόμηση του παγκοσμίου οικονομικού συστήματος και συνέβαλε στη διεύρυνση της συναίνεσης που απαιτείται για την επίτευξη του στόχου.

Η συμμετοχή του κράτους σε αυτές τις διαδικασίες έχει ως αποτέλεσμα την ισχυροποίηση διαφορετικών τομέων στο εσωτερικό του ενώ ταυτόχρονα προώθησε τη διεθνοποίηση του διακρατικού συστήματος.

Ενώ το κράτος συνεχίζει να κατέχει τον πιο σημαντικό ρόλο σε αυτό το πεδίο

---

³ Βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/other/c10611_el.htm

είναι επίσης απαραίτητο να εξετάσουμε τους μετασχηματισμούς που έχει υποστεί τόσο το ίδιο το κράτος όσο και το διακρατικό σύστημα καθώς και τις συνέπειες που μπορεί να έχουν αυτές οι αλλαγές για τη μεταναστευτική πολιτική και τη ρύθμιση της μετακίνησης και της εγκατάστασης των αλλοδαπών.

Η υπάρχουσα μεταναστευτική πολιτική των αναπτυγμένων χωρών βρίσκεται όλο και περισσότερο σε δυσαρμονία με άλλα βασικά πλαίσια πολιτικής του διεθνούς συστήματος.

Αυτό που παρατηρείται είναι ένας συνδυασμός διαφορετικών δυναμικών.

Από τη μία επιδιώκεται η δημιουργία οικονομικών χωρών και από την άλλη ταυτόχρονα εντατικοποιούνται οι συνοριακοί έλεγχοι προκειμένου να αποφευχθεί η είσοδος μεταναστών.

Η αντιπαράθεση αυτών των δύο δυναμικών δημιουργεί ένα επεξηγηματικό πλαίσιο για τη σημασία που έχουν οι σημερινές προσπάθειες να σταματήσει η μετανάστευση.

2. 8. Προτάσεις μεταναστευτικής πολιτικής

Σύμφωνα με προτάσεις της μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει:

- Να εφαρμοστεί μια ενιαία πολιτική ένταξης των αλλοδαπών μεταναστών. Αυτό σημαίνει ότι η πολιτεία θα ορίσει τα κριτήρια στα οποία βασίζεται η ανανέωση των αδειών διαμονής και εργασίας, ώστε να υπάρξουν περίοδοι

χρόνου από έξι μήνες ως 10 χρόνια, και στη συνέχεια να υπάρχει η δυνατότητα πολιτογράφησης για τους μετανάστες.

- Η κατάσταση που θα έπρεπε μια πολιτεία να αποφύγει είναι να έχει μετανάστες που θέλουν να ενταχθούν στην κοινωνία και να μην υπάρχει πρόοδος ως προς τις απαραίτητες διοικητικές διαδικασίες για την ανανέωση των αδειών.

- Το δικαίωμα να λάβει κάρτα διαμονής και εργασίας ένας αλλοδαπός για μια συγκεκριμένη περίοδο χρόνου δεν πρέπει να συσχετίζεται απαραίτητα με το ποσό που πρέπει να δώσει ώστε να αποκτήσει αυτή την κάρτα εργασίας.

- Ασφαλώς, θα ήταν επιθυμητό η τιμή της κάρτας να μειωθεί σταδιακά με την αύξηση του χρόνου παραμονής ώστε να εμπεδώσει το αίσθημα προόδου ως προς την ένταξη τους στην κοινωνία.
- Θα ήταν επίσης επιθυμητό να υπάρξουν πιο εύκολες διαδικασίες πολιτογράφησης για αυτούς τους μετανάστες που μπορούν να δικαιολογούν τουλάχιστον 10 χρόνια διαμονής στην Ελλάδα και άλλα κριτήρια, όπως την καλή γνώση της γλώσσας ή την οικονομική ένταξη.

2. 9. Προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την μεταναστευτική πολιτική

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει προτάσεις που αφορούν τομείς καθοριστικής σημασίας όπως:

- Η κοινή πολιτική ασύλου
- Οι όροι εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών που ασκούν δραστηριότητες ως μισθωτοί και ανεξάρτητοι εργαζόμενοι
- Οι όροι εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται στην Ε.Ε. για σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση.
- Το δικαίωμα επανένωσης των μελών της οικογένειας των μεταναστών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος
- Η κατά το δυνατόν ισότιμη παροχή δικαιωμάτων σε υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν διαμείνει νόμιμα επί πενταετία τουλάχιστον στην Ε.Ε. αντίστοιχα με αυτά που απολαμβάνουν οι υπήκοοι της Ε.Ε.
- Η αποδοχή σπουδαστών και άλλων υπηκόων τρίτων χωρών που επιθυμούν να έρθουν στην Ε.Ε. για άλλους λόγους.

2.10. Ο κοινωνικός αποκλεισμός των μεταναστών

2.10.1. Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού

Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού δεν είναι καινούργιο. Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι συνυφασμένος με όλη την ανθρώπινη ιστορία.

Σε όλη την ιστορική διαδρομή της ανθρωπότητας άτομα και ομάδες αποκλείονταν πρόσκαιρα ή και δια παντός από το σύνολο ή από ορισμένες μορφές κοινωνικής ζωής.

Μπορεί να γίνει αντιληπτό ως σύγχρονο κοινωνικό πρόβλημα, αλλά είναι σχετικά πρόσφατη η απόδοση τους με τον όρο «αποκλεισμός».

Για παράδειγμα αναφέρουμε τον αποκλεισμό των μαύρων από την κοινωνία των λευκών, τον αποκλεισμό μειονοτήτων από πολιτικά δικαιώματα, τον αποκλεισμό των γυναικών από δημόσιο χώρο κλπ.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελεί καθολικό και παγκόσμιο φαινόμενο που συνοδεύει τις ανθρωπινές κοινωνίες και γενικότερα κάθε οργανωμένο σώμα σε όλες τις μεταβολές και εξελίξεις τους.

Ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα, η επιτάχυνση της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης στο σύνολο της Ευρώπης από μεριά και οι ανακατατάξεις στη μέση και ευρύτερη ανατολή από την άλλη οδήγησαν σε κοινωνικοπολιτικές και δημογραφικές μεταβολές που φαίνεται να αποτέλεσαν το πεδίο ανάπτυξης της σημερινής μορφής διακρίσεων που ομαδοποιούνται κάτω από τον όρο κοινωνικός αποκλεισμός.

Οι μαζικές μετακινήσεις εργατικών χεριών, το διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ των χωρών του βορρά και του νότου οι αλλαγές στο πολιτικό σύστημα και τη μορφή οργάνωσης της οικονομίας στην ανατολική Ευρώπη τη δεκαετία του 1990 και η πολιτική κρίση των χωρών αποτέλεσαν τις βασικές αιτίες που ώθησαν πληθυσμούς που σήμερα βρίσκονται στην Ελλάδα ή σε άλλες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού.

Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί μία πολυσυζητημένη και αμφισβητούμενη έννοια. Χρησιμοποιήθηκε με διάφορους τρόπους από το σύνολο των κοινωνικών εταίρων τοποθετήθηκε στο επίκεντρο του πολιτικού, επιστημονικού και δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος

Ο όρος «κοινωνικός αποκλεισμός» δεν έχει αποσαφηνιστεί πλήρως.

Η επιστημονική συζήτηση συχνά εστιάζεται γύρω από την αδυναμία καθολικής αποδοχής ενός ενιαίου ορισμού.

Η ανυπαρξία ενός απόλυτου ορισμού έχει οδηγήσει στον χαρακτηρισμό της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού ως «έννοια-ορίζοντας».(Σταματέλος, 199,σ.304).

Στο πρώτο κοινοτικό πρόγραμμα για την καταπολέμηση της φτώχειας «Φτώχεια Ι» (1974), η φτώχεια ορίζεται ως ο περιορισμός των υλικών πόρων.

Στο πρόγραμμα «Φτώχεια ΙΙ»(1984), ο ορισμός διευρύνεται και περιλαμβάνει τον περιορισμό των υλικών όσο και των κοινωνικών και πολιτιστικών πόρων.

Στο πρόγραμμα «Φτώχεια ΙΙΙ» (1989), ο όρος «φτώχεια» δεν υπάρχει και αντικαθίσταται από τον όρο «κοινωνικός αποκλεισμός»(Τσιάκαλος, 1998, σ.90).

Στην παρούσα εργασία υιοθετούμε την παραπάνω προσέγγιση, την οποία εστιάζουμε στους μετανάστες.

Αναφερόμενοι στον κοινωνικό αποκλεισμό, θα εννοούμε την παρεμπόδιση κατά την απορρόφηση, από άτομα η ομάδες, δημόσιου και κοινωνικού πλούτου, αλλά και τα εξελισσόμενα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας ,που συνήθως οδηγεί στην οικονομική ανέχεια και την περιθωριοποίηση (Τσιάκαλος,1998,σ.58).

2.10.2 Θεμελιώδεις αιτίες

Ανατρέχοντας στη βιβλιογραφία, παρατηρούμε ότι οι απόψεις για τις αιτίες του κοινωνικού αποκλεισμού ποικίλουν, ίσως λόγω της ευρύτητας του όρου Διακρίνονται τρεις σχολές σκέψης :

- εκείνη που θέτει στο επίκεντρο τη συμπεριφορά των ατόμων και τις ηθικές αξίες,
- εκείνη που τονίζει το ρόλο των θεσμών και των συστημάτων (από το κράτος- πρόνοιας έως τον καπιταλισμό και τη παγκοσμιοποίηση) και

- εκείνη που δίνει έμφαση στα ζητήματα των διακρίσεων και της καταπάτησης των δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με το πράσινο βιβλίο (1994) της επιτροπής των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, αιτίες κοινωνικού αποκλεισμού θεωρούνται:

1. η μακροχρόνια ανεργία
2. η βιομηχανική αλλαγή σε μη ειδικευμένους εργαζόμενους
3. η εξέλιξη των οικογενειακών δομών
4. η παρακμή των παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης
5. η αύξηση ατομικισμού
6. η παρακμή των αντιπροσωπευτικών θεσμών και
7. οι νέες μορφές μετανάστευσης

Επισημαίνεται ακόμα, ότι «τα φαινόμενα αυτά, συγκεντρώνονταν συνήθως σε παρακαμάζουσες αστικές περιοχές ή σε αγροτικές περιοχές οι οποίες «υπολείπονται της γενετικής προόδου στην κοινωνία». (Τσιάκαλος, 1998,σ.51)

2.10.3. Κοινωνικά ευπαθείς ομάδες

Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού αφορά στην περιθωριοποίηση και στην αποξένωση ατόμων ή ομάδων στο πλαίσιο της κοινωνίας. Στις ομάδες που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό ως ευπαθείς ομάδες εντάσσονται:

- Οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και οι παλιννοστούντες
- Οι χρόνια άνεργοι
- Οι άποροι
- Οι άστεγοι
- Οι τσιγγάνοι
- Οι μονογονεϊκές οικογένειες
- Οι αποφυλακισμένοι
- Τα άτομα τρίτης ηλικίας
- Οι πρώην και νυν χρήστες ναρκωτικών
- Οι ψυχικά πάσχοντες
- Τα άτομα με ειδικές ανάγκες

- Οι φορείς του AIDS

Συχνά επειδή δεν υπάρχει κάποιος αποσαφηνισμένος όρος του κοινωνικού αποκλεισμού, χρησιμοποιείται η περιγραφή των ατόμων - θυμάτων, ώστε να διευκολύνεται η κατανόηση του φαινομένου (Τσιάκαλος,1998,σ.48).

Για την Μουσούρου (1998,σ.73) τα άτομα που αποκλείονται ή έχουν μεγάλη πιθανότητα να αποκλειστούν είναι κυρίως άτομα που έχουν εθnicoπολιτισμικές διαφορές σε σχέση με τη πλειοψηφία του πληθυσμού μιας δεδομένης κοινωνίας, όπως οι μετανάστες

2.11. Η μετανάστευση ως δημογραφική συνιστώσα του πληθυσμού της Ελλάδας

Τα αποτελέσματα των διαδοχικών απογραφών επιτρέπουν την εξέταση της συμβολής της μετανάστευσης στις μεταβολές του συνολικού πληθυσμού.

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 2.11 και το Διάγραμμα 2.11, τις δύο πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες η μετανάστευση επέδρασε αρνητικά στην αύξηση του πληθυσμού.

Είναι η περίοδος της σημαντικής μεταναστευτικής εκροής των Ελλήνων προς το εξωτερικό. Αντίθετα στις επόμενες 3 δεκαετίες η καθαρή μετανάστευση επιδρά θετικά στην αύξηση του πληθυσμού.

Βέβαια το αξιοσημείωτο είναι ότι την εικοσαετία 1970-1990 η θετική συνεισφορά των μεταναστευτικών ροών στην αύξηση του πληθυσμού οφείλεται κυρίως στην παλιννόστηση αυτών που είχαν μεταναστεύσει προς το εξωτερικό τις προηγούμενες δεκαετίες,

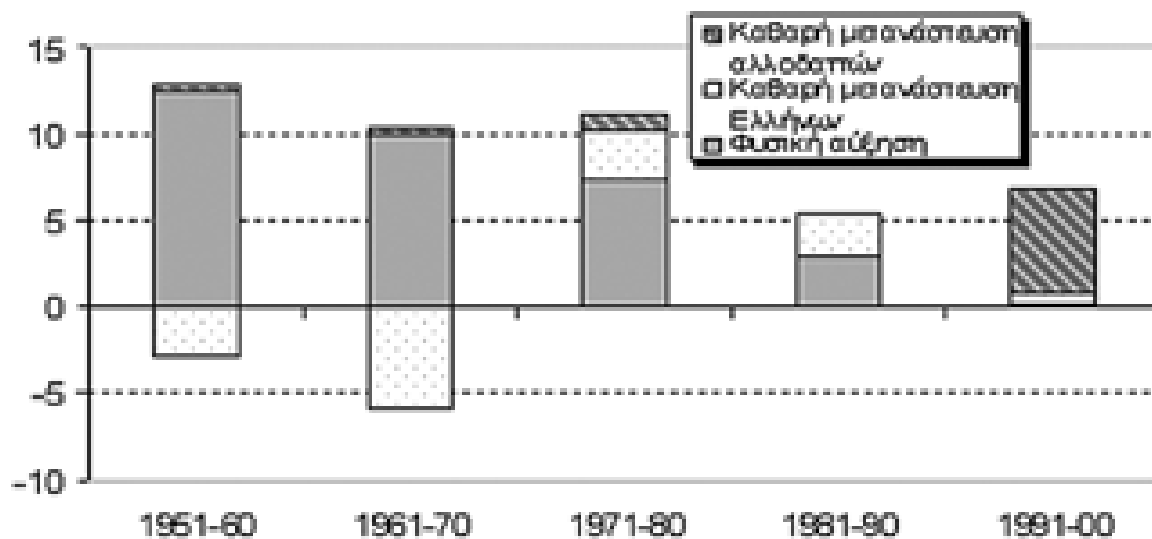
ενώ τη δεκαετία του 1990 οφείλεται στην εισροή αλλοδαπών (περίπου το 92% της συνολικής καθαρής μετανάστευσης).

Μάλιστα τη δεκαετία αυτή όχι μόνο η καθαρή μετανάστευση αλλά και η συνολική αύξηση του πληθυσμού οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην καθαρή εισροή ξένων υπηκόων (περίπου κατά 90%), αφού η φυσική αύξηση του πληθυσμού είναι σχεδόν μηδενική (γύρω στο 3% της συνολικής αύξησης, ενώ το υπόλοιπο 7% οφείλεται στην καθαρή μετανάστευση ελλήνων υπηκόων).

Πίνακας 2.11. Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδας κατά υπηκοότητα στα έτη των απογραφών κατά τη μεταπολεμική περίοδο

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΗΝΕΣ ΥΠΗΚΟΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΕΛΛΗΝΕΣ ΥΠΗΚΟΟΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	ΞΕΝΟΙ ΥΠΗΚΟΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1951	7.602.230	37413	30.571	7.632.801
1961	8.333.817	71925	54.736	8.388.553
1971	8.676.073	218.908	92568	8.768.641
1981	9.568.993	98.343	171.424	9.740.417
1991	10092624	41.910	167.276	10.259.900
2001	10.167.307	39.608	796.713	10.964.020

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε., Αποτελέσματα Απογραφών.

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε., Αποτελέσματα Απογραφών και Στοιχεία Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού

Διάγραμμα 2.11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

3.1. Πολιτικές ένταξης μεταναστών. Ο κρίσιμος ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

Με τον όρο ένταξη των μεταναστών εννοούμε μια συγκεκριμένη διεργασία που επιτρέπει την ενεργή συμμετοχή στην χώρα υποδοχής διαφορετικών στοιχείων και επιρροών μέσα σε ένα πλαίσιο ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Αυτή η διαδικασία συνεπάγεται τη συνάντηση δύο επιθυμιών: αυτή του μετανάστη να μην αντιμετωπίζεται ως «ξένος» και «ανεπιθύμητος» και αυτή της κοινωνίας υποδοχής να τον δέχεται ως ισότιμο μέλος της.

Οι δήμοι, εκτός από τη διεκπεραίωση του διοικητικού τους έργου σχετικά με τους μετανάστες, μπορούν και οφείλουν να λειτουργήσουν ως μηχανισμοί κοινωνικής ένταξης.

Η χάραξη της γενικής πολιτικής ένταξης πρέπει να ξεκινάει από την κεντρική διοίκηση και να υλοποιείται σε τοπικό επίπεδο από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και από όλη την τοπική κοινωνία.

Εξ ορισμού η τοπική αυτοδιοίκηση έχει σημαντική ευθύνη στη διαχείριση σοβαρών ζητημάτων που αφορούν την καθημερινή ζωή των μεταναστών. Και αυτό γιατί είναι στο επίπεδο της τοπικής κοινωνίας που ο κάθε μετανάστης διαμορφώνει τη ζωή του, δημιουργεί την οικογένειά του, εργάζεται, δραστηριοποιείται και κοινωνικοποιείται, αλληλεπιδρώντας με άτομα και συλλογικότητες.

Σε αυτό το επίπεδο διαμορφώνεται κατά κύριο λόγο η σχέση του με την ελληνική κοινωνία και σε μεγάλο βαθμό εδώ κρίνεται η θετική ή η αρνητική έκβαση της κοινωνικής του ένταξης. Στην τοπική κοινωνία επίσης «γεννιούνται οι παρεξηγήσεις,

οι αρνήσεις, οι συγκρούσεις και οι αποκλεισμοί που καθορίζουν την εικόνα του μετανάστη και την εικόνα που εκείνος διαμορφώνει για την κοινωνία υποδοχής»⁴.

3.2. Τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών (ΣΕΜ)

Σύμφωνα με το άρθρο 78 Ν.3852/2010 (Καλλικράτης) σε κάθε Δήμο συγκροτείται, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, **συμβούλιο ένταξης μεταναστών**, ως συμβουλευτικό όργανο του δήμου για την ενίσχυση της ένταξης των μεταναστών στην τοπική κοινωνία. Αποτελείται από 5 έως 11 μέλη. Ως μέλη ορίζονται δημοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι φορέων μεταναστών, εφόσον η έδρα αυτών ή παραρτήματος βρίσκεται εντός των διοικητικών ορίων του οικείου δήμου, ή εκπρόσωποι που επιλέγονται από την κοινότητα των μεταναστών που κατοικούν μόνιμα στον οικείο δήμο, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει σχετικός κανονισμός, που εκδίδει με απόφασή του το οικείο δημοτικό συμβούλιο, καθώς και εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων οι οποίοι αναπτύσσουν εντός της διοικητικής περιφέρειας του οικείου δήμου δράση σχετική με τα προβλήματα των μεταναστών. Με την ίδια απόφαση ορίζεται πρόεδρος στο συμβούλιο ένταξης μεταναστών ένας εκ των δημοτικών συμβούλων μελών του.

3.2.1. Αρμοδιότητες:

- Η καταγραφή και η διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, που κατοικούν μόνιμα στην περιφέρεια του Δήμου, ως προς την ένταξή τους στην τοπική κοινωνία, την επαφή τους με δημόσιες αρχές ή τη δημοτική αρχή.
- Η υποβολή εισηγήσεων προς το δημοτικό συμβούλιο για την ανάπτυξη τοπικών δράσεων προώθησης της ομαλής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.
- Η επίλυση των προβλημάτων που αυτοί αντιμετωπίζουν, ιδίως μέσω της οργάνωσης συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις δημοτικές υπηρεσίες.

---

⁴ Γκασμέντ Καπλάνι, «Κοινοί χώροι διάδρασης», στην έκδοση *Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μετανάστες*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007

- Η διοργάνωση σε συνεργασία με τον οικείο δήμο εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής του τοπικού πληθυσμού.
- Έργο επίσης του συμβουλίου είναι η συνεργασία ιδίως με το ΥΠΕΣΑΗ, το Υπουργείο Παιδείας και δια Βίου Μάθησης, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθώς και με άλλους φορείς για τα θέματα που απασχολούν τους μετανάστες όπως είναι η εκπαίδευση τους, η ομαλή ενσωμάτωσή τους, η πολιτογράφηση κτλ κατά τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

3.2.2. Ο σκοπός λειτουργίας των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών

- Η ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία
- Η επαφή με τη δημοτική αρχή ή άλλες δημόσιες αρχές
- Εισηγήσεις προς το δημοτικό συμβούλιο για την ανάπτυξη τοπικών δράσεων
- Επίλυση των προβλημάτων που αυτοί αντιμετωπίζουν, κυρίως μέσα από την οργάνωση συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις δημοτικές υπηρεσίες,
- Συνεργασία με το Δήμο για τη διοργάνωση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής του τοπικού πληθυσμού
- Επαφές και συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία όπως το ΥΠΕΣΑΗ, το Υπουργείο Παιδείας και δια Βίου Μάθησης, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθώς και με άλλους φορείς για τα σημαντικά ζητήματα που τους απασχολούν, εκπαίδευση, ομαλή ενσωμάτωση, πολιτογράφηση, ισχύουσα νομοθεσία.

Πηγή: Δήμος Καλαμάτας

3.3. Η δευτερογενής έρευνα που πραγματοποιήσαμε

Η δευτερογενής έρευνα που πραγματοποιήσαμε μελετώντας διάφορες έρευνες σχετικά με την ένταξη των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία, μας έχει οδηγήσει στα παρακάτω αποτελέσματα:

3.3.1. Η ερευνητική δράση «Ενδυνάμωση των οικονομικών μεταναστών και προσφύγων στην αγορά εργασίας»,

Παραθέτουμε ένα απόσπασμα από την ερευνητική δράση που μελετήσαμε στα πλαίσια της δευτερογενούς μας έρευνας.

Η ερευνητική αυτή δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Equal με τίτλο «Ενδυνάμωση των οικονομικών μεταναστών και προσφύγων στην αγορά εργασίας», έργο «Παρατηρητήριο και Δίκτυο Δομών για την Ενδυνάμωση των Οικονομικών Μεταναστών και Προσφύγων στην Αγορά Εργασίας»,

Μέτρο 1.2 «Καταπολέμηση του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας σε σχέση με την Αγορά Εργασίας».

Το ερευνητικό αυτό πρόγραμμα υλοποιήθηκε από ομάδα του Παντείου Πανεπιστημίου και του Κέντρου Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Μορφολογίας (ΚΕΚΜΟ-ΚΟΠ) με συντονιστή φορέα το ΚΕΚ του Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ κατά την περίοδο 2005-2006.

Επιστημονικοί υπεύθυνοι του συνολικού έργου ήταν ο Χρήστος Μπάγκαβος και η Δέσποινα Παπαδοπούλου, ενώ την ευθύνη της διενέργειας της εμπειρικής έρευνας, η οποία πραγματοποιήθηκε στους ελληνικούς φορείς παροχής υπηρεσιών σε μετανάστες καθώς επίσης και στους εκπροσώπους των μεταναστών, είχαν η Δέσποινα Παπαδοπούλου και η Μαρία Συμεωνάκη.

Η συλλογή των στοιχείων ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2006 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2006 (περίοδος διεξαγωγής: 4-2006 έως 6-2006).

Η περιοχή διεξαγωγής ήταν πέντε πόλεις και πιο συγκεκριμένα η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, ο Πειραιάς, ο Βόλος και η Πάτρα. Ο πληθυσμός ήταν, τόσο εκπρόσωποι φορέων που παρέχουν υπηρεσίες σε οικονομικούς μετανάστες, όσο και εκπρόσωποι μεταναστών (δικηγόροι, κλπ) καθώς και χρήστες-μετανάστες.

Για την έρευνα πεδίου εκπαιδεύτηκαν και απασχολήθηκαν 6 συνεντευκτές και συνολικά συμπληρώθηκαν 109 ερωτηματολόγια, εκ των οποίων τα 84 αφορούσαν στην παροχή υπηρεσιών των φορέων σε Οικονομικούς μετανάστες και τα 25

εκπροσώπους των μεταναστών και χρήστες-μετανάστες ως προς την παροχή Υπηρεσιών (μετανάστες, χρήστες των παρεχόμενων υπηρεσιών).

Μερικά βασικά συμπεράσματα που σχετίζονται με τη δική μας μελέτη είναι τα παρακάτω:

A) Βασικές υπηρεσίες προσφερόμενες από τους ελληνικούς δημόσιους φορείς

Στο τμήμα αυτό της μελέτης γίνεται διερεύνηση της λειτουργίας των υπηρεσιών που έχουν σκοπό την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες.

Το πλήθος και η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών κρίνει σε μεγάλο βαθμό και την προσπάθεια κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στο σύστημα της κοινωνικής πολιτικής.

Όπως προκύπτει από το δείγμα της έρευνας πεδίου η κύρια υπηρεσία που προσφέρουν οι ερωτώμενοι εκπρόσωποι των ελληνικών φορέων είναι η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, καθώς το 38% των ερωτώμενων αναφέρει ότι η βασική υπηρεσία που προσφέρει στους μετανάστες είναι η κάλυψη κοινωνικών τους αναγκών, όπως η στέγαση, η γλώσσα, η υγεία, η ψυχολογική υποστήριξη, κ.λπ. (Διάγραμμα 3.3.1).

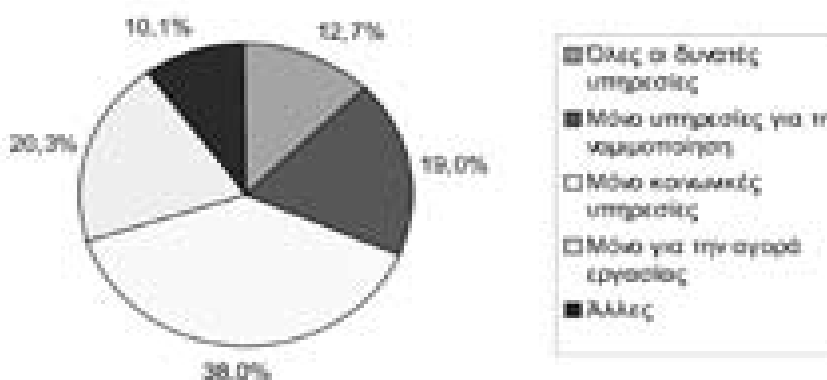
Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι οι φορείς των οποίων οι υπηρεσίες διαχέονται και στα μέλη των μεταναστευτικών ομάδων έχουν εξειδικεύσει την παροχή υπηρεσιών προς αυτούς, καθώς πέρα από την κύρια απάντηση, ότι δηλαδή προσφέρουν «μόνο κοινωνικές υπηρεσίες», που συναντάται περισσότερο στο δείγμα, ακολουθούν οι απαντήσεις ότι προσφέρουν υπηρεσίες,

- α) «μόνο για την αγορά εργασίας- κατάρτιση, σε ποσοστό 20,3% του δείγματος και
- β) «μόνο υπηρεσίες για τη μονιμοποίηση», σε ποσοστό 19% του δείγματος.

Τα στελέχη δηλαδή των ελληνικών φορέων κοινωνικής προστασίας εκτιμούν ότι οι εν λόγω φορείς εξειδικεύονται στην παροχή συγκεκριμένων κοινωνικών υπηρεσιών, ή θεωρούν ότι παρέχουν καλύτερα τις εν λόγω υπηρεσίες σε σχέση με κάποιες άλλες.

Το 12,7% των ερωτώμενων στελεχών πιστεύει ότι οι φορείς στους οποίους είναι μέλη παρέχουν όλες τις δυνατές υπηρεσίες.

Διάγραμμα 3.3.1 Πρώτη βασική υπηρεσία που παρέχεται από τους ελληνικούς φορείς στους μετανάστες

Γενικά, οι ερωτώμενοι φορείς φαίνεται ότι παρέχουν 3 βασικές, για αυτούς, υπηρεσίες στους μετανάστες, οι οποίες εξειδικεύονται κυρίως

- στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών,
- σε υπηρεσίες για την ένταξη και διευκόλυνσή τους
- στην αγορά εργασίας καθώς και
- σε ελαφρώς μικρότερο βαθμό σε υπηρεσίες για την μονιμοποίησή τους.

3.3.2. Η κοινωνική σχέση των Ελλήνων με τους μετανάστες

Αναλύοντας τα δεδομένα του αντίστοιχου ερωτηματολογίου προκύπτει ότι η εικόνα που φαίνεται να έχουν οι Έλληνες για τη σχέση τους με τους μετανάστες είναι εν γένει πολύ καλή.

Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (με ποσοστό ίσο με 61,9%) εμφανίζει τη σχέση τους με τους μετανάστες ως «Καλή», ενώ το 19,05% χαρακτηρίζει τη σχέση τους «Άριστη».

Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι μόλις το 1,19% πιστεύει ότι η σχέση τους με τους μετανάστες είναι «Κακή» (Πίνακας 1 (α)).

Πίνακας 1. Η εικόνα που έχουν οι Έλληνες για τους μετανάστες

α) πώς θα κρίνατε τη σχέση σας με τους μετανάστες;			
Άριστη	Καλή	Μέτρια	Κακή
19 %	61,9 %	17,9 %	1,2 %
β) πρώτος λόγος ύπαρξης αυτής της σχέσης			
Λόγοι που αφορούν τους μετανάστες	Λόγοι που αφορούν τους Έλληνες	Λόγοι που αφορούν τόσο τους Έλληνες όσο και τους μετανάστες	Άλλος λόγος
26,9%	29,5%	23,1%	20,5%

Κατά τη γνώμη των ερωτηθέντων, ο κύριος λόγος ύπαρξης αυτής της σχέσης είναι λόγοι που αφορούν τους Έλληνες, με αντίστοιχο ποσοστό ίσο με 29,5% (Πίνακας 1 (β)).

Παρ' όλα αυτά το 95,2% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι υπάρχουν σαφώς περιθώρια βελτίωσης της σχέσης που δημιουργούν οι ελληνικοί φορείς με τους μετανάστες, ενώ μόνο οι πέντε περίπου στους 100 εκπροσώπους των φορέων (ποσοστό ίσο με 4,8%), δηλώνουν ότι η σχέση των ελληνικών φορέων με τους μετανάστες δεν επιδέχεται βελτίωση (Πίνακας 2(α)).

Πίνακας 2. Συνοπτικός πίνακας μονολεκτικών απαντήσεων (Ναι/Όχι)

α) υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της σχέσης που δημιουργούν οι ελληνικοί φορείς με τους μετανάστες;	
Ναι	Όχι
95,2 %	4,8 %
β) υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της δικής σας σχέσης με τους μετανάστες	
Ναι	Όχι

67,2 %	32,8 %
γ) συναντάτε μετανάστες εκτός της υπηρεσίας σας;	
Ναι	Όχι
58,3 %	41,7 %

Ως προς τη χρησιμότητα της μετανάστευσης στην Ελληνική κοινωνία, η έρευνα του Ινστιτούτου της ΓΣΕΕ⁵

3.3.3. Τι πιστεύουν και πως βλέπουν το φαινόμενο της μετανάστευσης και των μεταναστών οι επίσημοι φορείς και οι εκπρόσωποι των μεταναστών.

Στην αρχική του κεφαλαίου ερώτηση «Πιστεύετε πως η μετανάστευση μας είναι χρήσιμη στην Ελλάδα;», η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων στις υπηρεσίες παροχής υπηρεσιών απαντάει θετικά (86,9%) και μόνο το 11.9% (10 στους 84 ερωτηθέντες) δίνει αρνητική απάντηση (Πίνακας 3(α)).

Όταν προχωράμε να αποτυπώσουμε το σκοπό για τον οποίο χρησιμεύει η μετανάστευση, ως προς τον πρώτο σκοπό, βλέπουμε ότι η πλειοψηφία (το 69%, 49 στους 84 φορείς) υποστηρίζει τη στήριξη της οικονομίας με φτηνή εργατική δύναμη, οι 11 στους 84 (15,5%) υποστηρίζουν την ανταλλαγή πολιτισμικών χαρακτηριστικών, 8 δίνουν κάποιο άλλο σκοπό (11,3%), 2 απαντούν την αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας και ένας απαντά ότι χρησιμεύει μόνο για τις χώρες αποστολής (Πίνακας 4(α)).

---

⁵ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 2006

Πίνακας 3. Συνοπτικός πίνακας μονολεκτικών απαντήσεων (Ναι/Όχι) από Έλληνες και μετανάστες.

α) Πιστεύετε πως η μετανάστευση μας είναι χρήσιμη στην Ελλάδα;					
Απαντήσεις Ελλήνων			Απαντήσεις μεταναστών		
Ναι	Όχι	ΔΑ	Ναι	Όχι	ΔΑ
73	10	1	23	2	---
β) η ελληνική κοινωνία θα ήταν καλύτερα χωρίς τους μετανάστες;					
Απαντήσεις Ελλήνων			Απαντήσεις μεταναστών		
Ναι	Όχι	ΔΑ	Ναι	Όχι	ΔΑ
15	64	5	22	2	---
γ) πιστεύετε ότι οι Έλληνες θέλουν τους μετανάστες στη χώρα τους;					
Απαντήσεις Ελλήνων			Απαντήσεις μεταναστών		
Ναι	Όχι	ΔΑ	Ναι	Όχι	ΔΑ
35	44	5	14	11	---
δ) πιστεύετε ότι οι Έλληνες φοβούνται τους μετανάστες;					
Απαντήσεις Ελλήνων			Απαντήσεις μεταναστών		
Ναι	Όχι	ΔΑ	Ναι	Όχι	ΔΑ
62	21	1	19	6	
ε) πιστεύετε ότι οι μετανάστες είναι καλά στην Ελλάδα;					
Απαντήσεις Ελλήνων			Απαντήσεις μεταναστών		
Ναι	Όχι	ΔΑ	Ναι	Όχι	ΔΑ
51	30	3	13	12	---

Πίνακας 4.

α) πρώτος σκοπός για τον οποίο χρησιμεύει η μετανάστευση					
Στήριξη της οικονομίας με φθηνή εργατική δύναμη	Ανταλλαγή πολιτισμικών χαρακτηριστικών	Αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας	Χρησιμεύει μόνο για τις χώρες αποστολής	Άλλο	ΔΑ
i) Έλληνες					
49	11	2	1	8	13
ii) μετανάστες					
17	1	0	0	2	---
β) πρώτος λόγος για τον οποίο δεν πιστεύουν ότι η ελληνική κοινωνία θα ήταν καλύτερα χωρίς τους μετανάστες					
Οι μετανάστες κάνουν εργασίες που αρνούνται οι ημεδαποί	Μη ανταλλαγή πολιτισμικών χαρακτηριστικών	Ένταση της υπογεννητικότητας	Οι μετανάστες είναι εργατικοί	Άλλο	ΔΑ
i) Έλληνες					
9	39	0	1	13	22
ii) μετανάστες					
9	8	1	0	3	---
γ) πρώτος λόγος για τον οποίο πιστεύουν ότι οι Έλληνες φοβούνται τους μετανάστες					
Εγκληματικότητα	Προκαλούν ανεργία	Απειλούν την πολιτισμική ομοιογένεια	Αόριστος φόβος για το ξένο και το διαφορετικό	Άλλο	ΔΑ
i) Έλληνες					
32	9	7	0	14	22
ii) μετανάστες					
0	2	2	4	8	---

Στην πολύ σημαντική ερώτηση «η ελληνική κοινωνία θα ήταν καλύτερα χωρίς τους μετανάστες», βλέπουμε ότι το 81% (64 στους 84) απαντούν ότι δεν θα ήταν καλύτερα,

ενώ μόνο το 19% απαντάει ότι θα ήταν (15 στους 84) - (Πίνακας 3β).

Όταν αναζητήσαμε τους λόγους για τους οποίους πιστεύουν ότι η ελληνική κοινωνία θα ήταν καλύτερα χωρίς τους μετανάστες, ως πρώτος λόγος αναφέρεται από κάποιους η ανεργία στην αγορά εργασίας (6 στους 15).

Κάποιος άλλος λόγος αναφέρεται από 7 στους 15.

Ως δεύτερος λόγος ενδεικτικά αναφέρεται από κάποιον η απειλή εθνικής ομοιογένειας και

ως τρίτος λόγος ενδεικτικά αναφέρεται από κάποιον άλλο ότι χρησιμεύει μόνο για τις χώρες αποστολής μεταναστών.

Όταν αναζητήσαμε τους λόγους για τους οποίους δεν πιστεύουν ότι η ελληνική κοινωνία θα ήταν καλύτερα χωρίς τους μετανάστες, ως πρώτος λόγος αναφέρεται η έλλειψη πολυπολιτισμικότητας (46,4%),

ότι οι μετανάστες κάνουν εργασίες που αρνούνται οι ημεδαποί (14,5%) και ένας αναφέρει ότι οι μετανάστες είναι εργατικοί (Πίνακας 4(β)).

Ως δεύτερος λόγος αναφέρεται από 4, ότι οι μετανάστες είναι εργατικοί, από 2 η έλλειψη πολυπολιτισμικότητας και

ένας αναφέρει ότι οι μετανάστες κάνουν εργασίες που αρνούνται οι ημεδαποί

Τα ποσοστά για τους υπόλοιπους λόγους είναι μηδαμινά και δεν αναλύονται εδώ.

Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι οι Έλληνες θέλουν τους μετανάστες στη χώρα τους», οι απαντήσεις τείνουν ελαφρώς προς το όχι δεν τους θέλουν (ποσοστό 55,7%, 44 στους 84), ενώ το ναι αγγίζει το 44,3% (35 στους 84) - (Πίνακας 3(γ)).

Όταν κοιτάζουμε τους λόγους που δεν τους θέλουν, βλέπουμε ότι πρώτη θέση έχει η ξενοφοβία-εθνική ανάμειξη (16 στους 44), ακολουθεί η ανεργία (15 στους 44) και τέλος, αναφέρεται η εγκληματικότητα (8 στους 44).

Ως δεύτερος λόγος αναφέρονται πάλι η εγκληματικότητα (8 στους 28 που έδωσαν δεύτερο λόγο), η ξενοφοβία (7 στους 28) και η ανεργία (6 στους 28).

Όταν κοιτάζουμε τους λόγους που τους θέλουν βλέπουμε ότι πρώτη θέση έχει το γεγονός ότι βοηθούν στην οικονομία (13 στους 35, που απάντησαν καταφατικά).

Ακολουθεί το ότι κάνουν τις δουλειές που αρνούνται να κάνουν οι Έλληνες (4 στους 35).

Σημαντικό ποσοστό εμφανίζει ένας άλλος λόγος που δεν έχει καταγραφεί με ακρίβεια (18 στους 35).

Στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι οι Έλληνες φοβούνται τους μετανάστες, Οι απαντήσεις κλίνουν ξεκάθαρα προς το ναι με ποσοστό 74,7% (62 στους 84) και όχι απαντά μόνο το 25,3% (21 στους 84) - (Πίνακας 3(δ)).

Όταν αναζητούμε τους λόγους για τους οποίους τους φοβούνται, οι περισσότεροι αναφέρουν την εγκληματικότητα (32 στους 62), 14 αναφέρουν κάποιο άλλο λόγο, 9 αναφέρουν την οικονομία-ανεργία και 7 αναφέρουν την απειλή πολιτισμικής ομοιογένειας - ((Πίνακας 4.(γ)).

Όταν αναζητούνται οι λόγοι για τους οποίους οι Έλληνες δεν φοβούνται τους μετανάστες, πολλοί αναφέρουν ότι δεν υπάρχει αιτία να τους φοβούνται (10 στους 21 που πιστεύουν ότι δεν φοβούνται οι Έλληνες τους μετανάστες), ενώ κάποιοι απαντούν ότι η συμβίωση και η προσαρμογή έχουν βοηθήσει (8 στους 21).

Στην ερώτηση «πιστεύετε ότι ο μετανάστης είναι καλά στην Ελλάδα», οι απαντήσεις κλίνουν προς το ναι (63%, 51 στους 84), ενώ όχι απαντούν μόνο το 37% (30 στους 84) - (Πίνακας 3(ε)).

Ως προς τους λόγους για τους οποίους πιστεύουν ότι οι μετανάστες δεν είναι καλά στην Ελλάδα, 11 από τους 30 απαντούν ότι ευθύνονται οι κακές συνθήκες εργασίας και οι ασφαλιστικοί όροι, 6 απαντούν ότι υφίστανται διακρίσεις και ο ρατσισμός, 5 απαντούν τις κακές συνθήκες διαβίωσης και 7 έχουν δώσει κάποια άλλη απάντηση.

Ως προς τους λόγους για τους οποίους πιστεύουν ότι οι μετανάστες είναι καλά στην Ελλάδα, 32 στους 51 που απάντησαν θετικά, δίνουν ως απάντηση την αποδοχή που βρίσκουν στην Ελλάδα και τις καλές συνθήκες διαβίωσης, 10 αναφέρουν κάποιο άλλο λόγο, 7 αναφέρουν ότι οι μετανάστες βρίσκουν εύκολα εργασία, και από ένας αναφέρει ότι αγαπούν την Ελλάδα και ότι τα παιδιά τους πηγαίνουν σε ελληνικό σχολείο.

3.3. 4. Έρευνα από το διαδίκτυο και ιστοσελίδες των Δήμων

Α. Η δευτερογενής έρευνα που πραγματοποιήσαμε μελετώντας διάφορες έρευνες σχετικά με την ένταξη των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία, μας έχει οδηγήσει στα παρακάτω αποτελέσματα:

Σε 26 δήμους έχουν συσταθεί τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών (ΣΕΜ).

Σε 8 δήμους έχει ληφθεί απόφαση για τη συγκρότηση ΣΕΜ και έχουν σταλεί προσκλήσεις για υποψηφιότητες

Σε 10 δήμους έχουν υποβληθεί υποψηφιότητες από τους ενδιαφερόμενους και έχει οριστεί η ημερομηνία εκλογών

Παραθέτουμε τις σχετικές ερωτήσεις και τις ταξινομημένες απαντήσεις:

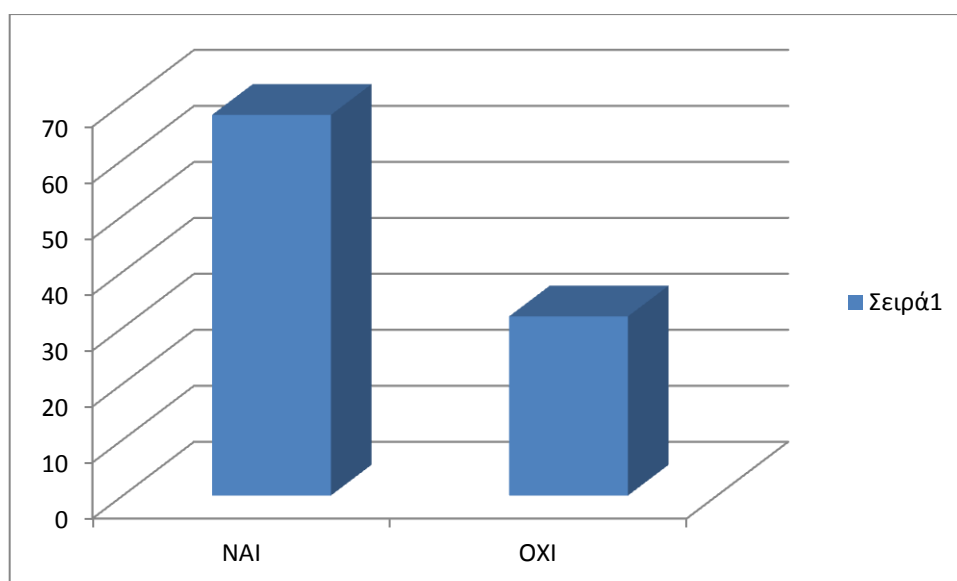
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Έχουν γίνει ενέργειες συγκρότησης του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών στον Δήμο σας;

Πίνακας 1. Έχουν γίνει ενέργειες συγκρότησης του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών στον Δήμο σας;

ΝΑΙ	68
ΟΧΙ	32
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 1.

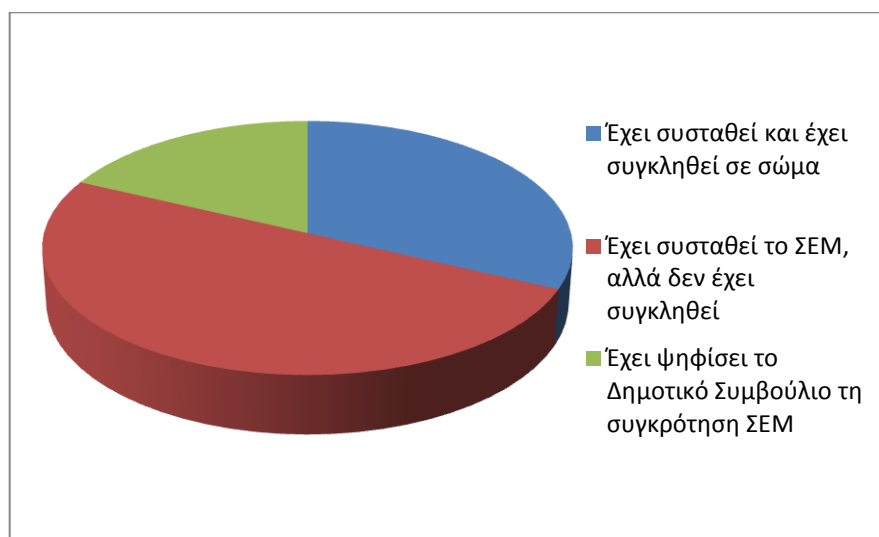

2. Εάν ναι , σε ποιο στάδιο της διαδικασίας βρίσκεται η συγκρότηση του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών;

Πίνακας 2. Εάν ναι , σε ποιο στάδιο της διαδικασίας βρίσκεται η συγκρότηση του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών

Έχει συσταθεί και έχει συγκληθεί σε σώμα	32
Έχει συσταθεί το ΣΕΜ, αλλά δεν έχει συγκληθεί	50
Έχει ψηφίσει το Δημοτικό Συμβούλιο τη συγκρότηση ΣΕΜ	18
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 2.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

4.1. Η Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι μία από τις δεκατρείς Περιφέρειες της Ελλάδας.

Η Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας είναι μια από τις Πέντε περιφερειακές ενότητες της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Έχει πληθυσμό 159.954 κατοίκους.

Έδρα της είναι η Καλαμάτα.

Η *Μεσσηνία* είναι νομός της Ελλάδας που βρίσκεται στη νοτιοδυτική Πελοπόννησο. Γεωγραφικά είναι η περιοχή η οποία ορίζεται στα βόρεια από τον ποταμό Νέδα και τα *Αρκαδικά Όρη* (Λύκαιο, Μαίναλο), στα ανατολικά από το όρος Ταΰγετος, στα νότια από τον Μεσσηνιακό Κόλπο και στα δυτικά από τα Όρη Κυπαρισσίας και το Ιόνιο Πέλαγος. Συνορεύει στα βόρεια με το Νομό Ηλείας, στα βορειοανατολικά με το Νομό Αρκαδίας και στα ανατολικά με το Νομό Λακωνίας.

Ο *Νομός Μεσσηνίας* είναι ένας από τους 51 νομούς της Ελλάδα, ο οποίος ταυτίζεται σήμερα με την Εκλογική περιφέρεια Μεσσηνίας, με βάση το ισχύον πολιτικό και εκλογικό σύστημα και εκπροσωπείται στην Βουλή των Ελλήνων με 5 βουλευτές. Μέχρι το 2010 στον *Νομό Μεσσηνίας* αντιστοιχούσε επίσης η *Νομαρχία Μεσσηνίας*, η οποία ήταν δευτεροβάθμιος οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης (νομαρχία) και αποτελούσε βαθμίδα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, στο χρονικό διάστημα μεταξύ 1833-2010. Από την 1η Ιανουαρίου του 2011, οπότε τέθηκε σε ισχύ το Πρόγραμμα Καλλικράτης του Ν.3852/2010, η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση

Μεσσηνίας καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τη Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας.

Σύμφωνα με το ισχύον αυτοδιοικητικό σύστημα η *Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας*, με έδρα την Καλαμάτα, από το 2011 και μετά, με βάση το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» (3852/2010) αποτελεί μία από τις 74 περιφερειακές ενότητες της χώρας. Εκτείνεται στο νοτιοδυτικό μέρος του γεωγραφικού διαμερίσματος της Πελοποννήσου και υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, με έδρα την Τρίπολη, καθώς και στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, με έδρα την Πάτρα.

Η Μεσσηνία είναι ένας τόπος κατοικημένος από τα προϊστορικά χρόνια, κυρίως λόγω των εύφορων κοιλάδων. Η Μεσσηνιακή γη κατοικήθηκε σε όλη τη διάρκεια της προϊστορικής περιόδου (7000-1000 π.Χ.), όπως βεβαιώνουν οι πολλές προϊστορικές θέσεις που έχει φέρει στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη κυρίως στα δυτικά του νομού, στις περιοχές της Πυλίας και της Τριφυλίας. Οι Αιολείς, που κατέβηκαν από τη Θεσσαλία ήταν οι πρώτοι Έλληνες της Μεσσηνίας και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Πύλου και ο Νηλέας ο πατέρας του Νέστορα ήταν αυτός που ίδρυσε το κράτος των Πυλίων.

Η κάθοδος των Ελλήνων τοποθετείται γύρω στο 1900 π.Χ., η δε ακμή του κράτους της Πύλου τοποθετείται μεταξύ 1600-1100 π.Χ., δηλαδή στη Μυκηναϊκή εποχή. Την περίοδο αυτή η Μεσσηνία είναι η πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή της Πελοποννήσου με πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα σε πενήντα περίπου τοποθεσίες: θολωτοί και λαξευτοί τάφοι, λείψανα οικοδομικών εγκαταστάσεων και συνοικισμών, χαρακτηριστική κεραμική τέχνη.

Στον Άνω Εγκλιανό εντοπίστηκε ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα μυκηναϊκά κέντρα της Μεσσηνίας και όλης της Ελλάδας, το ανάκτορο του Νέστορα, του σοφού της Ιλιάδας. Η προσωπικότητα του Μεσσήνιου αυτού βασιλιά υπήρξε υπόδειγμα σωφροσύνης, πραότητας και κατανόησης των ανθρωπίνων πραγμάτων που πέρασε και σε ολόκληρο τον μετέπειτα ελληνικό κόσμο.

Η κάθοδος των Δωριέων είχε σαν αποτέλεσμα την καταστροφή των μυκηναϊκών κέντρων και του κράτους της Πύλου. Από τον 8ο π.Χ αιώνα. ξεκινούν τρεις μεγάλοι

πόλεμοι μεταξύ των Σπαρτιατών - που ήθελαν να κατακτήσουν τα πλούσια και καρποφόρα εδάφη της Μεσσηνίας - και Μεσσηνίων που διήρκεσαν μέχρι τα μέσα του 5ου π.Χ. (743-454 π.Χ.).

Παρά τη δυσμενή κατάληξή τους, οι μεσσηνιακοί πόλεμοι έδωσαν την αφορμή και τη δυνατότητα στους κατοίκους της Μεσσηνίας να αποκτήσουν ισχυρή εθνική συνείδηση. Ο Θηβαίος Επαμεινώνδας ελευθέρωσε τη χώρα (369 π.Χ.) και έχτισε στις υπώρειες του όρους Ιθώμη την πρωτεύουσα της ανεξάρτητης πια Μεσσηνίας, την Μεσσήνη, η οποία εξελίχθηκε σε σπουδαίο πολιτιστικό κέντρο.

Μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους, η Μεσσηνία συμπεριλήφθηκε στο πριγκιπάτο της Αχαΐας (1205) υπό την ηγεμονία του Φράγκου Γοδεφρείδου Βιλλαρδουίνου με κέντρο την Καλαμάτα και το κάστρο της και με την εξαίρεση των κάστρων της Μεθώνης και της Κορώνης, τα οποία έγιναν βενετικές κτήσεις, οχυρώθηκαν και αποτέλεσαν μαζί με την Κέρκυρα και τον Χάνδακα (Ηράκλειο) τα σημεία ανεφοδιασμού του ενετικού στόλου στη ναυτική ρότα Ανατολής-Βενετίας.

Η Φραγκοκρατία στην Πελοπόννησο διήρκεσε επί 200 και πλέον έτη και έληξε οριστικά το 1498, όταν κατελήφθη ολόκληρη από τους Τούρκους. Στη Μεσσηνιακή γη γράφεται η αρχή και το αίσιο τέλος της ελληνικής επανάστασης, όταν στις 23 Μαρτίου 1821 ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ο Κολοκοτρώνης και ο Παπαφλέσσας μαζί με άλλους Μεσσηνίους επαναστάτες κηρύσσουν στην Καλαμάτα την έναρξη της επανάστασης και όταν στις 20 Οκτωβρίου 1827 ο συμμαχικός στόλος συντρίβει τον τουρκοαιγυπτιακό στον κόλπο του Ναυαρίνου.

4.2. Το μεταναστευτικό στη Μεσσηνία

Δεκαέξι χιλιάδες μετανάστες, οι οποίοι ζουν και εργάζονται νόμιμα στη Μεσσηνία, είναι καταγεγραμμένοι από τις υπηρεσίες της Νομαρχίας. Από αυτούς, το 60% είναι Αλβανοί, το 20% Ρουμάνοι, το 10% Βούλγαροι και το υπόλοιπο 10% από άλλες χώρες (Σέρβοι, Πολωνοί, Ρώσοι, Ουκρανοί, Σύριοι, Αιγύπτιοι κ.λπ.).

Είναι, λοιπόν, γεγονός πλέον ότι ένα μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας και στην περίπτωση μας της μεσσηνιακής, αποτελείται από μετανάστες.

Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι το 2007 έχει κηρυχθεί ευρωπαϊκό έτος ίσων ευκαιριών, με επίκεντρο τους μετανάστες και τους οικονομικούς μετανάστες. Αν, μάλιστα,

υποθέσουμε ότι τουλάχιστον άλλοι τόσοι ζουν στο νομό παράνομα, τότε εύκολα μπορούμε να αντιληφθούμε, έστω και ποσοτικά, τι σημαίνει αυτό για τη Μεσσηνία.

4.2.1. Απασχόληση

Ειδικότερα, από τους 16.000 μετανάστες που ζουν νόμιμα στη Μεσσηνία, το 50% απασχολείται σε αγροτικές εργασίες, το 25% σε οικοδομικές και το υπόλοιπο 25% σε διάφορες άλλες εργασίες, όπως οικιακοί βοηθοί, καθαρίστριες, λαντζιέρες και σε καφέ – μπαρ. Σύντομα, δε, με νέα απόφασή του το υπουργείο Εσωτερικών θα δώσει το δικαίωμα και σε άλλους μετανάστες, που πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να υποβάλουν δικαιολογητικά για τη νομιμοποίησή τους.

4.2.2. Η παράνομη μετανάστευση.

Η Ελλάδα είναι μια από τις βασικές πύλες εισόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους λαθρομετανάστες ή τους οικονομικούς μετανάστες.

Ωστόσο, κανείς δεν έχει απαντήσει μέχρι στιγμής με σαφήνεια είναι αν είναι επιζήμιοι για τη χώρα και την περιοχή μας ή όχι, αν ευθύνονται απόλυτα για την αύξηση της εγκληματικότητας και αν συντελούν στην αύξηση της ανεργίας ή ασχολούνται με εργασίες που πια δεν καταδέχονται οι Έλληνες.

Σε ένα μεγάλο ποσοστό η κοινωνία έχει αποδεχθεί τους μετανάστες, ενώ έχουν βοηθήσει σε τομείς επαγγελμάτων με τους οποίους οι Έλληνες δεν ασχολούνται πια. Επίσης, έχει αποδειχθεί ότι συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του έντονου προβλήματος, που έχει να κάνει με την ερήμωση της υπαίθρου στην Ελλάδα.

Τα τελευταία χρόνια οι εθελούσιες επιστροφές μεταναστών έχουν αποτελέσει πολύ σοβαρό εργαλείο στο Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, ο οποίος πραγματικά επιτελεί σπουδαίο έργο στη χώρα μας. Όλοι οι εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης συμφωνούν ότι θα πρέπει να υπάρξει αλληλεγγύη και συνεννόηση στην Ε.Ε για το μεταναστευτικό/ προσφυγικό»

Από το 2015 έως σήμερα στην Πελοπόννησο έχουν σημειωθεί 37 περιστατικά αφίξεων, ενώ ο συνολικός αριθμός των μεταναστών είναι 1.990 άτομα. Αφού γίνεται καταγραφή τους, μεταφέρονται στις κατάλληλες δομές.

Πηγή: Εφημερίδα ΘΑΡΡΟΣ, Καλαμάτας 27/10/2018 09:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

5. 1. Το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών Δήμου Καλαμάτας

Το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών στο Δήμο Καλαμάτας έχει συγκροτηθεί με την υπ' αριθμ. **179/2011** απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ως ακολούθως:

Πρόεδρος, Δημήτριος Δημόπουλος, Αντιδήμαρχος

Μέλη

Δημοτικοί Σύμβουλοι

Οικονομάκου Μαρία

Βασιλόπουλος Αθανάσιος

Φαββατάς Δημήτριος

Νιάρχος Αναστάσιος

Εκπρόσωποι Μεταναστών

Kakablishvili Tina

Αμπραχαμιάν Αρτούρο

Nebelcheva Elena

Farhan Al Hourri

Εκπρόσωποι Κοινωνικών Φορέων

Σωτηροπούλου Άννα (συντονίστρια δράσεων)

Σπηλιώτης Γεώργιος

Ο σκοπός λειτουργίας του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών Δήμου Καλαμάτας

Ο σκοπός του ΣΕΜ Καλαμάτας είναι ο ίδιος όπως αναφέρεται παραπάνω για τα ΣΕΜ όλων των Δήμων:

Αρμοδιότητες:

Η καταγραφή και η διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, που κατοικούν μόνιμα στην περιφέρεια του Δήμου, ως προς την ένταξή τους στην τοπική κοινωνία, την επαφή τους με δημόσιες αρχές ή τη δημοτική αρχή.

Η υποβολή εισηγήσεων προς το δημοτικό συμβούλιο για την ανάπτυξη τοπικών δράσεων προώθησης της ομαλής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.

Η επίλυση των προβλημάτων που αυτοί αντιμετωπίζουν, ιδίως μέσω της οργάνωσης συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις δημοτικές υπηρεσίες.

Η διοργάνωση σε συνεργασία με τον οικείο δήμο εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής του τοπικού πληθυσμού.

Έργο επίσης του συμβουλίου είναι η συνεργασία ιδίως με το ΥΠΕΣΑΗ, το Υπουργείο Παιδείας και δια Βίου Μάθησης, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθώς και με άλλους φορείς για τα θέματα που απασχολούν τους μετανάστες όπως είναι η εκπαίδευση τους, η ομαλή ενσωμάτωση τους, η πολιτογράφηση κτλ κατά τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

5.2. Συνέντευξη με τους υπεύθυνους του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών(ΣΕΜ) ΤΟΥ Δήμου Καλαμάτας

1. Από πότε λειτουργεί το ΣΕΜ Καλαμάτας;

Σύμφωνα με τον νόμο 3852/2010 αρ.78 Συγκροτήθηκε το Συμβούλιο ένταξης μεταναστών στις 5/5/2011 με την απόφαση 178/2011 του Δημοτικού Συμβουλίου..

2. Σε ποιους τομείς δραστηριοποιείται:

Καταγραφή διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην τοπική κοινωνία που κατοικούν. Οργάνωση συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις δημοτικές υπηρεσίες. Εκπαίδευση, ομαλή ενσωμάτωση, πολιτογράφηση.

3. Ποια είναι τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζετε;

Δεν είναι ενεργή η δράση του συμβουλίου.

5. Πώς αντιμετωπίζει η τοπική κοινωνία τους μετανάστες;

Ανάλογα την περίπτωση. Ο ρατσισμός είναι πάντα εμφανής. Με μεγάλη επιφύλαξη, ίσως λόγω μη επαρκούς ενημέρωσης.

6. Ποιες είναι οι κύριες μορφές διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες;
Στην κοινωνική συμμετοχή.

7. Ποια μέτρα μπορούν να ληφθούν σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό επίπεδο για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος τους;

Η συμμετοχή των μεταναστών στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση κάθε προγράμματος που τους αφορά. Επίσης με την υποχρεωτική φοίτηση των παιδιών και την προώθηση νομικού πλαισίου που διασφαλίζει Ίσες ευκαιρίες.

8. Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών;

Το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ειδίκευσης.

9. Ποιες ενέργειες και μέτρα μπορούν να ληφθούν σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό επίπεδο για την ενθάρρυνση της ένταξης των μεταναστών;

Η επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση. Επίσης η κινητοποίηση του συνόλου των φορέων που εμπλέκονται.

10. Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια για την συμμετοχή των μεταναστών σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό;

Οι προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα και η εκπαίδευση.

11. Ποια μέτρα θα μπορούσαν να υιοθετηθούν / εφαρμοστούν σε όλα τα επίπεδα για να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή τους, ακόμα και σε επίπεδο λήψης αποφάσεων⁶;

Ευαισθησία των δημόσιων αρχών στις προσδοκίες ενός πολιτιστικά πολύμορφου πληθυσμού και διασφάλιση ότι η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες σέβεται τις δίκαιες αξιώσεις και εγγυάται την ανταπόκριση στα αιτήματα όλων των ομάδων της κοινωνίας. Προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.

---

⁶ Η λήψη αποφάσεων αναφέρεται στην ενεργό συμμετοχή των μεταναστών στις κοινωνίες που ζουν, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά. Αναφέρεται, επίσης, στην άσκηση ουσιαστικής επιρροής στις συνθήκες της δικής τους ζωής και των άλλων σε άμεσα τοπικό και ευρύτερα περιφερειακό, εθνικό επίπεδο.

12.Πώς μπορούμε να ευαισθητοποιηθούμε διαπολιτισμικά, όλοι μας σε μεγαλύτερο βαθμό;

Ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης ως σημαντικού μέσου διδασκαλίας σχετικά με την ποικιλομορφία, την καλύτερη γνώση άλλων πολιτισμών και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην αντιμετώπιση των πολλών προκλήσεων που παρουσιάζει η «πολυπολιτισμική» κοινωνία, ένα πρώτο βήμα για την ένταξη των μεταναστών θα ήταν το δικαίωμα ψήφου. Η καταπολέμηση του αποκλεισμού από το μηχανισμό λήψης αποφάσεων είναι ένας αναγκαίος όρος για τη δόμηση μιας νέας μεταναστευτικής πολιτικής. Δεν είναι όμως, και ο μοναδικός. Η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να είναι κοινωνική, δηλαδή, να εκπορεύεται από κοινωνικούς φορείς με «λαϊκή βάση» και όχι μόνο κρατικούς. Μόνο τότε θα είναι νέα και μόνο τότε θα μπορεί να προωθηθεί στον κοινωνικό χώρο (Γεωργούλας 2001).

Για την αρμονική συνύπαρξη σε μια «πολυπολιτισμική» κοινωνία θεωρείται απαραίτητο ένα πλαίσιο δεσμευτικό για όλους τους συμμετέχοντες, μια κοινή βάση. Αυτό είναι κατά την άποψή μας τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Αυτή η δεσμευτική βάση για όλους τους ανθρώπους δεν μπορεί να τοποθετηθεί ως μέσο ταξινόμησης, επειδή θα ήταν παράλογο, να θέλουμε να ερηνεύσουμε ως ένα είδος οριοθετημένης ανεκτικότητας στον πλουραλισμό των αξιών, να είναι αποδεκτές οι κατά των γυναικών εχθρικές αποφάσεις που είναι βασισμένες στη Sharia (Δεληκωνσταντής 1995). Ο οικουμενικός προσανατολισμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου δεν αποτελεί απειλή κατά της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας και της ταυτότητας ατόμων, εθνοτικών-πολιτισμικών ομάδων και εθνών. Αντιθέτως, μπορεί να αποτελέσει τη βάση, πάνω στην οποία τα άτομα, οι εθνοτικές-πολιτισμικές ομάδες και τα έθνη μπορούν να αναπτύσσουν την ιδιαιτερότητά τους και την πολιτισμική τους ταυτότητα. Η ανθρωπότητα βλέπει στην εκπαίδευση ένα ανεκτίμητο εφόδιο στην προσπάθειά της να κατακτήσει τα ιδανικά της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Τελειώνοντας θα πρέπει να τονίσουμε ότι το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και γνώσης του 21ου αιώνα χρειάζεται αρχές, οι οποίες θα το βοηθήσουν να ξεπεράσει τις διαχωριστικές γραμμές του 20ου αιώνα.

Παραθέτουμε ορισμένα μέτρα και πρωτοβουλίες που πρέπει να διέπουν την πολιτική ένταξης σε τοπικό επίπεδο και τα οποία οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν και πρέπει να αναλάβουν προκειμένου να ενισχυθεί η ομαλή συνύπαρξη μεταναστών και τοπικής κοινότητας:

- Μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και κυρίως των ίδιων των μεταναστευτικών κοινοτήτων στη χάραξη των πολιτικών ένταξης αλλά και στην εφαρμογή και υλοποίησή τους. Δηλαδή οι μετανάστες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «συμπολίτες» και όχι ως «ξένοι».
- Ξεκάθαρη και κατάλληλη κατανομή αρμοδιοτήτων ανάμεσα στο κεντρικό και το τοπικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι απλές διοικητικές διαδικασίες των μεταναστών π.χ. ανανέωση αδειών παραμονής, θα μπορούσαν να διεκπεραιώνονται από τους δήμους.
- Βελτίωση της στέγαση και των γενικότερων συνθηκών ζωής των μεταναστών.
- Οι Πολιτικές αναδιαμόρφωσης του αστικού τοπίου θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το μεταναστευτικό στοιχείο, ως αναπόσπαστο κομμάτι των πόλεων και της κάθε γειτονιάς (χώροι πρασίνου και αναψυχής και αθλητικές εγκαταστάσεις μπορούν να αναβαθμιστούν και να γίνουν χώροι όπου μετανάστες και ντόπιοι θα έρχονται σε επικοινωνία).
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των μεταναστών με την παροχή κινήτρων και διευκολύνσεων για το στήσιμο τόσο δικών τους επιχειρήσεων όσο και συμμετοχή τους σε επιχειρήσεις με Έλληνες.
- Ενθάρρυνση της κοινωνίας υποδοχής να προσαρμοστεί στην πολυμορφία και την πολυπολιτισμικότητα, λαμβάνοντας μέτρα ένταξης με έμφαση στον γηγενή πληθυσμό (εκστρατείες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, διαπολιτισμικές εκδηλώσεις που να μην περιορίζονται σε εκδηλώσεις «φιλανθρωπικού» χαρακτήρα και να μην οδηγούν σε περαιτέρω γκετοποίηση των μεταναστών)
- Ανάπτυξη συνεργειών με άλλους φορείς της κοινωνίας και της πολιτείας με σκοπό τη στήριξη πολυπολιτισμικών δράσεων (παρουσίαση πληροφοριών σχετικά με τους πολιτισμούς, τις θρησκείες και την οικονομική και κοινωνική προσφορά των μεταναστών)

- (Σχετικό με το πιο πάνω) Συνεργασία με τα ΜΜΕ για την προβολή θετικών προτύπων για τους μετανάστες και τη μετανάστευση αλλά για τον καθορισμό εθελοντικών προτύπων δεοντολογίας για τους δημοσιογράφους (αναφορά και σε ρόλο Γραφείου για αυτό)

-Συμμετοχή στα τοπικά πολιτικά δρώμενα (εκλογές για τοπική αυτοδιοίκηση) των μεταναστών που διαμένουν για μεγάλο χρονικά διάστημα στην Κύπρο (πολιτικά δικαιώματα ενθαρρύνουν το αίσθημα του ανήκειν και της ενεργού θετικής συμμετοχής στην ζωή της χώρας υποδοχής)

-Συνέχιση και ενίσχυση προγραμμάτων που αποσκοπούν στην εκπαίδευση των ανήλικων μεταναστών (εκμάθηση ελληνικής γλώσσας αλλά και γλώσσα/ιστορίας χώρας καταγωγής, και παιδιά από μεικτούς γάμους, εξίσου σημαντικό...)

Το ζήτημα της ένταξης των μεταναστών στη χώρα υποδοχής αποτελεί μεγάλη πρόκληση για κάθε τοπική κοινωνία ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, παράγοντες που ευνοούν την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό ενώ δυναμιτίζουν και φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας. Κάθε αναβολή στο χειρισμό τέτοιων προβλημάτων είναι πολύ πιο επικίνδυνη για τις τοπικές κοινωνίες γιατί μπορεί να οδηγήσει σε καταστάσεις που να θέσουν σε διακινδύνευση την κοινωνική ειρήνη και αρμονική συνύπαρξη.

Η νομοθετική και θεσμική δράση που έχει μέχρι σήμερα αναληφθεί στα ζητήματα της μετανάστευσης και της ένταξης χαρακτηρίζεται από μια αξιοσημείωτη δυστοκία. Είναι ζωτικής λοιπόν σημασίας, η μεταναστευτική μας πολιτική, σε κεντρικό επίπεδο, να συνειδητοποιήσει ότι η μετανάστευση δεν είναι «πρόβλημα» που θα περάσει αλλά μια υπαρκτή κοινωνική πραγματικότητα που πρέπει να τύχει διαχείρισης. Συνεπώς, οι πρωτοβουλίες που θα ληφθούν πρέπει να ξεπερνούν τη λογική των διοικητικών μέτρων και να εστιάζουν στα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά ζητήματα που αφορούν τη μεταναστευτική κοινότητα.

Η διαμόρφωση μια νέας συνεκτικής μεταναστευτικής πολιτικής με κύρια επιδίωξη την ένταξη των μεταναστών αποτελεί βασική ευθύνη του κράτους. Προϋπόθεση της

επιτυχίας μιας τέτοιας πολιτική είναι η αλλαγή πολιτικής (και κατ' επέκταση κοινωνικής) νοοτροπίας και συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι οι μετανάστες είναι πλούτος για τη χώρα μας, συμβάλουν στην ανάπτυξη του τόπου και θέλουν να είναι ισότιμα μέλη της κοινωνίας μας. Στην αποστολή αυτή της πολιτείας να ενσωματώσει με όρους πολυπολιτισμικότητας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό η τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και η κοινωνία στο σύνολό της. Όλοι μας έχουμε ένα μερίδιο ευθύνης το οποίο θα πρέπει καταρχήν να προσδιορίσουμε και στη συνέχεια να αναλάβουμε, αποβάλλοντας προκαταλήψεις και στερεότυπα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

1. Nancy L., Green, 2002, *Οι δρόμοι της μετανάστευσης: Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Σαββάλας
2. Γεωργούλας Σ., 2001, *Η νέα μεταναστευτική κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα
3. Καβουνίδη Τζ., Κόντης Αντ., Λιανός Θ., Φακίολας Ρ., 2008, *Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές*, Αθήνα, ΙΜΕΠΟ
4. Καπλάνι Γκ., Μοσκόφ Η., Τσιούκας Γρ., 2007, *Τοπική Αυτοδιοίκηση και Μετανάστες*, Αθήνα, Παπαζήση
5. Κοντιάδης Ξ., Παπαθεοδώρου Θ., 2007, *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής*, Αθήνα, Παπαζήση
6. Μαρβάκης Α., Παρσάνογλου Δ., Παύλου Μ., 2001, *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα
7. Μουσούρου Λ., 2003, *Μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Αθήνα, Gutenberg
8. Ναξάκης Χ., Χλέτσος Μ., 2003, *Μετανάστες και μετανάστευση: Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές πτυχές*, Αθήνα, Πατάκη
9. Παπασιώπη Ζ. – Πασιά, 2001, *Βασικοί νόμοι δικαίου καταστάσεως αλλοδαπών*, Αθήνα, Σάκκουλα
10. Πετρινιώτη Ξ., 1993, *Η μετανάστευση προς την Ελλάδα*, Αθήνα, Οδυσσέας
11. Πουλοπούλου Η. – Εκμέ, 2007, *Η μεταναστευτική πρόκληση*, Αθήνα, Παπαζήσης
12. Τριανταφυλλίδου Α., 2005, *Μεταναστευτική πολιτική: Προβλήματα και κατευθύνσεις*, Αθήνα, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)
13. Φούσκας Θ., 2010, *Τα τοπικά συμβούλια ένταξης μεταναστών των ευρωπαϊκών χωρών*, Αθήνα, για την Ε.Π.Ε.Κ.Σ.Α. και ΔΙΑΣΤΑΣΗ Α.Ε.
14. Χατζής Ν., 2009, *Αλλοδαποί II*, Αθήνα, Σάκκουλα

Ιστοσελίδες

Ομάδα επιστημόνων, 2008, <http://el.wikipedia.org/wiki/>

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), 2013, <http://national-pride.org/2013>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων & Οργανισμών του ΤΕΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ με θέμα:

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ερευνητής – Σπουδαστής: Νικολάου Νικόλαος

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αργυροπούλου Φωτούλα

1. Από πότε λειτουργεί το ΣΕΜ Καλαμάτας;

.....
.....

2. Σε ποιους τομείς

δραστηριοποιείται:.....

.....
.....
.....

3. Ποια είναι τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζετε;

.....
.....
.....

4. Ποιες είναι οι σημαντικότερες δράσεις που έχετε προγραμματίσει;

.....
.....
.....

5. Πώς αντιμετωπίζει η τοπική κοινωνία τους μετανάστες;

.....
.....
.....

6. Ποιες είναι οι κύριες μορφές διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες;

- στην εργασία
- στην κοινωνική ασφάλεια
- στο νομικό καθεστώς
- στην εκπαίδευση
- στην κοινωνική συμμετοχή

7. Ποια μέτρα μπορούν να ληφθούν σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό επίπεδο για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος τους;

- ενθάρρυνση της εκμάθησης της γλώσσας της χώρας υποδοχής
- συμμετοχή των μεταναστών στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση κάθε προγράμματος που τους αφορά
- υποχρεωτική σχολική φοίτηση των παιδιών
- προώθηση νομικού πλαισίου που διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες

8. Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών;

- η ανεργία
- το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ειδίκευσης
- έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων
- στερεότυπα και αρνητικές προκαταλήψεις
- παιδεία και γλώσσα
- στέγαση

9. Ποιες ενέργειες και μέτρα μπορούν να ληφθούν σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό επίπεδο για την ενθάρρυνση της ένταξης των μεταναστών;

- επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση
- διευκόλυνση της πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες

- κινητοποίηση του συνόλου των φορέων που εμπλέκονται
- ανάπτυξη της οικονομίας και ενίσχυση της απασχόλησης των μεταναστών

10. Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια για την συμμετοχή των μεταναστών σε τοπικό / περιφερειακό / εθνικό;

- η κτήση ιθαγένειας
- η γραφειοκρατία και η διαφθορά
- προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα
- νομικό καθεστώς
- η εκπαίδευση

11. Ποια μέτρα θα μπορούσαν να υιοθετηθούν / εφαρμοστούν σε όλα τα επίπεδα για να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή τους, ακόμα και σε επίπεδο λήψης αποφάσεων⁷;

Ευαισθησία των δημόσιων αρχών στις προσδοκίες ενός πολιτιστικά πολύμορφου πληθυσμού και διασφάλιση ότι η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες σέβεται τις δίκαιες αξιώσεις και εγγυάται την ανταπόκριση στα αιτήματα όλων των ομάδων της κοινωνίας.

Ενθάρρυνση των δημόσιων αρχών να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε θέσεις ευθύνης

Οι δημόσιες αρχές να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων, όσοι είναι νόμιμοι κάτοικοι, στη δημόσια ζωή σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις τοπικές και περιφερειακές εκλογές,

Προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης

12. Πώς μπορούμε να ευαισθητοποιηθούμε διαπολιτισμικά, όλοι μας σε μεγαλύτερο βαθμό;

---

⁷ Η λήψη αποφάσεων αναφέρεται στην ενεργό συμμετοχή των μεταναστών στις κοινωνίες που ζουν, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά. Αναφέρεται, επίσης, στην άσκηση ουσιαστικής επιρροής στις συνθήκες της δικής τους ζωής και των άλλων σε άμεσα τοπικό και ευρύτερα περιφερειακό, εθνικό επίπεδο.

□ ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης ως σημαντικού μέσου διδασκαλίας σχετικά με την ποικιλομορφία, την καλύτερη γνώση άλλων πολιτισμών και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

□ προβολή της συμβολής των διαφόρων πολιτισμών και μορφών έκφρασης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, στην κληρονομιά και τους τρόπους ζωής των χωρών

□ ενίσχυση του ρόλου του διαμεσολαβητή που διευκολύνει την ανοικτή ανταλλαγή απόψεων σε πνεύμα σεβασμού